1854. EEN EN DERTIGSTE JAARGANG. N°. 80.

TE ZEGELEN 2 C.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op Woensdag en Zaturdag. De prijs is per *drie maanden* te Assen *f* 1,60, Buiten Assen franco per post *f* 1,75.

ZATURDAG 7 OCTOBER.

De prijs der Advertentien is van 1 tot 5 regels 75 cent en voor elken regel meer 10 cent, behalve 35 cent zegelregt.

De BURGEMEESTER der Gemeente Assen doet te weten, dat hij bij besluit van den 27 September j.l., tot Dienaar van Politie in de gemelde gemeente, in plaats van *Achilles Henderikus Ernst*, als zoodanig eervol ontslagen, heeft aangesteld den persoon van *Jan Benink*, die den 1 October jl. zijne functien heeft aanvaard, weshalve een ieder hem in zijne betrekking zal hebben te erkennen.

ASSEN den 5 October 1854.

De Burgemeester voornoemd,
H. J. OOSTING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente Assen doen te weten, dat het kohier van den Hoofdelijken Omslag dezer gemeente voor het jaar 1854, zooals hetzelve voorloopig is vastgesteld, ter Secretarie der Gemeente gedurende veertien dagen ingaande den 6 dezer maand, voor een ieder ter inzage zal voorliggen, om de belanghebbenden in staat te stellen hunne bezwaren tegen de aanslagen bij den raad in te dienen.

ASSEN den 2 October 1854.

Burgemeester en Wethouders voorn.
De Burgemeester, H. J. OOSTING.
De Secretaris, KIJMMELL.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente Assen doen te weten, dat de verordening op het roggen- en tarwebrood in de Gemeente Assen, vastgesteld bij raadsbesluit van 5 September 1854, in afschrift medegedeeld aan Heeren Gedeputeerde Staten van Drenthe blijkens hun berigt van 20 derzelfde maand, en afgekondigd den 28 September j.l., gedurende drie maanden, aanvangende den 5 October aanstaande, ter Secretarie voor een ieder ter lezing zal voorliggen, en aldaar in afschrift, tegen betaling der kosten zijn te bekomen.

ASSEN, den 2 October 1854.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
De Burgemeester, H. J. OOSTING.
De Secretaris, KIJMMELL.

OVERZIGT DER BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN.

5 *Oct.*

Is Mentschikoff aan de rivier de Alma geslagen? Zoo ja — hoe groot was de magt die hem aanviel — hoe talrijk het leger des Russischen veldheers?

Trokken de Russen onmiddelijk terug naar Sebastopol?

Werden zij op den aftogt, met den sabel in de vuist gevolgd, ook in de forten, om de stad gelegen, aangevallen en daaruit verdreven?

Week Mentschikoff toen op de vloot en dreigde bij dezen in brand te zullen steken, als men de verdere vijandelijkheden niet staakte?

Gaf men hem zes uren bedenktijd, met de ernstige vermaning, om gehoor te geven aan de stem der menschelijkheid?

Wij hebben in ons vorig Overzigt gezegd, dat er geen twijfel bij ons bestond aan de overgave van Sebastopol. De achter elkander aan vliegende dépêches, allen bijna gelijkluidend, verdreven schier het minste wantrouwen aan de waarheid der groote tijding: *„Sebastopol is gevallen!"*

Er behoort dan inderdaad ook moed toe, van niet in te stemmen in de algemeene kreet, en hij die zweeg op al dit geschreeuw, verdiende in veler oog, nog erger naam dan Thomas.

Maar nu?

Men vraagt weer: *„is Sebastopol gevallen?"*

Dit vraagt men, en op 1 October riep de telegraaf door geheel Europa, zelfs in het vergeten Landschap Drenthe: *„Sebastopol is ingenomen en het Russische leger grootendeels vernietigd."* (*!!*)

Dat men toch zoo haastig is in 't gelooven. Was men ook zoo in het *werken*!

Genoeg — *zeker* is het, dat op dit oogenblik, den vijfden October, nog niets bepaalds van Sebastopol bekend is.

Zelfs van de bataille bij de Alma is nog niets officieels ter kennis van de wereld gebragt, en menige tegenstrijdigheid in de berigten dienaangaande wekt regtmatigen twijfel aangaande veel, wat ons door Tartaren en koopvaardij-kapiteins en dépêches is medegedeeld.

Van de *acht duizend* gesneuvelde Russen bij de Alma — van de *drie duizend* gedoode Franschen, Engelschen en Turken ter zelfder plaatse — van de *achttien duizend* Russen die in de forten van Sebastopol het leven verloren — van de *tweëentwintig duizend* Russen die gevangen werden genomen — niets noopt ons, om aan die dooden-lijsten, als door bevoegde autoriteiten gelegaliseerd, geloof te schenken.

Maar, vraagt men, wat is dan *waarschijnlijk* waarheid?

Dat de Russen bij de Alma zijn geslagen. Zonder voldoende zekerheid toch, zou het geschut der Invalieden te Parijs en de *officiele Gazette de London* die tijding niet hebben bekend gemaakt. Bleek *dat* eene vergissing te zijn, dan zou er een bespottelijk figuur worden gemaakt.

Dat de forten om Sebastopol genomen — dat de voornaamste, Constantijn, de beheerscher van de vesting, en nog een ander, in de lucht gevlogen zijn — dat de geheele bezetting dier forten krijgsgevangen werd gemaakt en Mentschikoff op de vloot in de binnenhaven trok en dreigde, zich daar met die vloot in de lucht te laten springen, als men den aanval voortzette . . . . dat *kan* waar zijn. maar die het voor volle waarheid houdt, is zeer *ligtgeloovig*.

Het kan waar zijn; maar *is* het waar, dan heeft hij, die het als zoodanig aanneemt, niet het minste regt, om later op zijn oordeel te roemen.

—

Heden niet meer over Sebastopol: Wij zullen er ook nog genoeg van hebben te zeggen, dat huivering aanjaagt en medelijden opwekt voor de duizenden en duizenden, die daar, ver van hunne dierbaarste betrekkingen, onbeweend den dood vonden tot handhaving van het Europeesche evenwigt.

O, dat de Koningen der aarde toch altijd bedachten, hoe elke dwaling, die zij in de hoogte, in hunne berekeningen begaan, gelijk is aan den sneeuwbal, die, eerst ongemerkt, van den top des bergs rolt, doch zich meer en meer verdikt en eindelijk in het dal de woning en het leven vernielt van den onschuldigen dorpsbewoner.

De Bisschop van Châlons (Frankrijk) heeft aan zijne ondergeschikte Geestelijken eene aanschrijving gerigt, waaruit de officiële *Moniteur*, ten bewijze hoe de Keizerlijke Regering met de zienswijze van dien Prelaat is ingenomen, de volgende zinsneden overneemt:

„De eeuw is groot, waarin wij leven.

„Groote dingen ziet zij en groote dingen zal zij nog zien.

„Is het verbond tusschen Engeland en Frankrijk geen wonder?

„Het moet ons immers maken tot *meesters* van de *geheele wereld*.

„Wij zullen *alom* het regt doen eerbiedigen tot heil van alle volkeren.

„Waarom zouden wij thans niet zeggen de Engelsch-Fransche vlag, ja, waarom niet in een woord zeggen; één volk?

„Wij zullen *overal* zijn, waar onregt is te herstellen — *overal* zal de Engelsch-Fransche naam worden ingeroepen."

Opmerkelijke taal, die veel te denken geeft.

Eene vraag slechts hier: is het lot van Europa voortaan geheel overgelaten aan het oordeel van Engeland en Frankrijk over datgene, wat *regt* is of *onregt*?

Waarlijk, wij gaan eene bedenkelijke toekomst te gemoet.

Voeg bij het bovenstaande Napoleon's woorden in het kamp van Boulogne.

Daarin zeide hij o.a.: „Het vormen van het kamp van het Noorden heeft, gij weet het, ten doel gehad, onze troepen meer nabij de kusten te brengen, opdat zij, spoediger vereenigd met die van Engeland, overal zouden kunnen worden gebragt, waar de eer der beide natiën hen ter vervulling van hunnen pligt zou roepen. Het kamp werd gevormd, om aan Europa te toonen, dat, zonder eenig punt van het binnenland te ontblooten, wij gemakkelijk ongeveer honderdduizend man van Cherbourg tot Saint-Omer konden bijeenbrengen. — Het vaderland eischt overigens van ieder onzer eene handelende medewerking: eenigen beschermen Griekenland tegen den noodlottigen invloed van Rusland; anderen handhaven te Rome de onafhankelijkheid des Heiligen Vaders; weder anderen bevestigen en vergrooten onze heerschappij in Afrika, en nog anderen eindelijk planten, *misschien heden zelfs*, onze adelaren op de muren van Sebastopol." Met de levendigste geestdrift werd deze proclamatie begroet. Door een zamenloop van omstandigheden kwam op dien oogenblik een koerier te paard, met stof bedekt, in gestrekten galop aanrijden, eene dépêche die hij in de hand had omhoog heffende, waarop hij aldus in de verte het oog des Keizers vestigde. Het was de telegrafische dépêche van den consul te Bucharest, houdende berigt van de bemagtiging van Sebastopol. Naauw had de Keizer het stuk gelezen of hij deelde den woordelijken inhoud met luider stem mede. Wel te beseffen, maar niet te beschrijven is de geestdrift, die losbarste bij het vernemen van deze tijding.

Ook op de beurs te Parijs zou de opgewondenheid onder de *kooplieden*, bij het vernemen van Sebastopol's overgave zoo groot zijn geweest, dat het onmogelijk was, de slotprijzen der coursen op te maken,

Wij herhalen het: Europa gaat eene hoogst bedenkelijke toekomst tegemoet.

Welken invloed zal de zegepraal van het Westen hebben op de Staatkunde, op de houding van Oostenrijk en Pruissen?

Zullen zij, bevreesd voor het klimmend misnoegen van het Westen over hunne weifelende houding, Rusland geheel verloochenen. In nood kan men met al zijne vrienden wel onder eene korenmaat ronddansen.

Of zullen zij, op het hooren der Keizerlijke taal, „Wij zijn *meester* van de *geheele wereld*," meenen, dat het raadzaam is, om met elkander een of- en defensief verbond te sluiten en zich tot verdediging tegen de Westersche wereldheerschappij aan Rusland te sluiten, en aan allen, die ongaarne hun lot willen geregeld zien door het gevoel van eer en het begrip van regt van Engeland en Frankrijk?

Zeker is het, dat het Westen onmiddelijk na de overwinning aan de Alma en na de vermoedelijke inneming van Sebastopol, reeds hooger toon voert tegen Pruissen, en dit laatste wel spoedig genoodzaakt zal zijn, om het hinken op twee gedachten te laten varen.

Koningin Maria Christina, moeder van de Koningin van Spanje, en, zooals onze lezers weten, uit het land verdreven, heeft aan hare dochter een brief geschreven, die tevens voor de openbaarheid is bestemd.

Die brief is met groote bekwaamheid gesteld en zeer ernstig. Zij zegt daarin:

„Thans wil ik de sluwe aanslagen tegen mijn goeden naam nog niet beantwoorden, maar de dag nadert, waarop ik dat doen zal. Alleen wil ik verzoeken, dat Spanje nog niet oordeele, uit ontzag voor het *regt* en voor zich *zelf*, en u, beminde dochter, vraag ik: gebruik uw invloed niet om de aanklagt te verdagen, die mij schijnt te wachten.

„Zorg er voor, dat uwe *liefde* mij niet beleedigt.

„*Zekere lieden* zouden kunnen denken, dat uwe moeder *vergiffenis* krijgt, en uwe moeder behoeft die niet, maar alleen *geregtigheid*.

(Dat is de taal van een beleedigd en miskend hart of van eene bewonderenswaardige pen. Dat *verzoek* aan hare dochter, hoe hooghartig — die woorden *zekere lieden*, hoe verachtelijk en bitter!)

„Ik wil den haat, tegen mij betoond, ontmaskeren.

„Als regentes voerde ik oorlog, die uwen troon redde en Spanje vrije staats-instellingen gaf, doch *mij* den haat berokkende van het Carlismus, want gij waart toen nog een kind.

„Die haat zal niet sterven.

„Die oorlog bevredigde de ergste liberalen niet. Ik moest hen in toom houden met de wet in de hand — anderen wilden mede regeren en werden niet geroepen. Zij vooral geloofden niet, dat ik, mijne politieke taak als regentes hebbende volbragt, het roer van Staat *geheel aan u* overliet.

„De haat koelde zich echter niet alleen aan het verleden, — hij werkte tevens tot verwezenlijking van zijne plannen voor de toekomst. De Carlisten juichen in de verdeeldheid der liberale partij, en voor eene andere partij, die in 't opkomen is, was het een genoegen. dat mijn naam op straten en pleinen werd bezoedeld, dat de kroon en de dynastie werden gesmaad.

„En anderen, die vroeger haar huldigden, ja schier tot een afgod maakten, kwam het gelegen haar op te offeren, om zich van eigen schuld te zuiveren en deel te erlangen aan de zege, te Madrid behaald.

(Treffend beeld van bijna elk oproer, waarin Dynastie en volk tegen elkander in 't harnas staan! Nooit treedt de ondank in zwarter gestalte te voorschijn. Ieder wendt zich af van de ondergaande zon. Voor de opgaande buigt elk zijn hoofd. Dit geloof moest altijd levendig zijn bij de magtigen der aarde, dan zouden zij niet zoo veel rekenen op de vleijerij van eerzuchtigen en karakterloozen.)

„Zoo lasterde en beschuldigde men mij op eene wijze, berekend voor de vatbaarheid des volks. Het goede eenvoudige volk misleidt men zoo ligt, maar het betere deel in alle partijen verblindt men zoo ligt niet, het schort zijn oordeel op en ziet met verontwaardiging de laster uitgestort op de Moeder der Koningin.

„Eerst wilde ik protesteren tegen mijne uitdrijving, doch dit was onnoodig, *Uwe* bewindslieden stapten over de *wet* heen. Zij namen een revolutionairen maatregel. Al het min goede, dat in den laatsten tijd geschiedde, werd mij geweten, want *ik* regeerde *U*! Wat er zegenrijks of roemrijks is verrigt, daaraan mogt ik geen deel hebben. Maar het is U bekend, dat het mijn *wensch* was, mij buiten staatszaken te houden en ik hield zelfs ongaarne een eenvoudig politiek gesprek met U. Deed ik het, dan was het alleen in *Uw* en *'s Lands* belang. Dit is voor velen wel ongeloofelijk, maar dat het waar is, dat weet Gij.

„Onwaar, duizendwerf onwaar is het, dat ik mijn invloed bij U gebruikte, om Spanjes liberale staatsinstellingen aan te randen. In dit opzigt alleen, week ik van mijn vasten regel af, om u geen raad te geven. 't Behoud dier instellingen was steeds mijn *vurigste* wensch.

„Ik begreep ook, dat Spanje veel minder behoefte had aan eene *volmaakte* constitutie, dan aan eene constitutie, die *oud begon te worden* en alzoo door ieder kon worden geëerbiedigd.

„De liberale partijen verkondigen in rustige dagen als grondbeginsel: de *onverantwoordelijkheid* der Koningen, maar in tijden van omwenteling doen zij de Vorsten haren toorn gevoelen. De Julij-revolutie riep eerst de Ministers ter verantwoording, doch dat was niet genoeg. Zij moest een zoenoffer uit het regerend huis. Gelukkig ontzag zij u, gelijk het betaamde. Mij koos zij tot haar slagtoffer en zoo redde ik nog eens weder den troon.

„Wat ik u bovenal zeg, is dit: Vergeet den hoon, die uwe Moeder is aangedaan. In de eerste plaats zijt gij Koningin en komt toe aan alle constitutionele partijen. Ik verlang naar eene aanklagte, ik zal mijne eer verdedigen en daarmede den naam uwer dynastie, den roem van Spanje's hedendaagsche geschiedenis, de herinnering aan het herrijzen van het Spaansch liberalismus in de merkwaardige dagen van 1834."

Ziedaar een merkwaardigen brief, die gewis in Spanje gretig gelezen zal worden. Menige scherpe pijl, daarin afgeschoten, zal de regte plaats treffen en wonden, maar men zal ze ook met kracht zoeken af te wenden en tegen haar rigten, die ze met zooveel tact afschoot.

Koningin Isabella begint ook hooger toon te voeren tegen de bewindslieden. Treffend was het antwoord, dat zij aan deze gaf, toen men haar den raad gaf, om de choleralijders in de hospitalen te bezoeken. 't Is aan u, daar te gaan — zeide zij — want gij *regeert!*" Zij heeft dan ook meermalen haar voornemen te kennen gegeven, om met haar kind Spanje te verlaten, het land waar thans ieder vrij is, behalve de Koningin.

Waarlijk, het lot dier Vorstin is niet te benijden.

6 *Oct.*

Wanneer men de nieuwsberigten uit Engeland en Frankrijk nagaat, dan heeft de tijding van de inneming van Sebastopol overal eene onbeschrijfelijke geestdrift te weeg gebragt. „Nooit," — leest men in een brief uit Parijs, „zelfs niet in de vermaarde dagen van 1848, heerschte in Parijs zulk eene spanning, zulk eene geestdrift als thans." Zondag moet het dagblad *la Presse* in een paar uren 40.000 exemplaren verkocht hebben. Maandag was de parijsche beurs een tooneel van jubel en feestviering; 's avonds werden de bureaux der dagbladen letterlijk belegerd en bestormd; er was volstrekt geen tijd om de couranten te vouwen, die, onmiddelijk na de pers verlaten te hebben, door de ombrengers als om strijd werden opgevangen, en weder uit hunne handen werden gerukt door de tallooze nieuwsgierigen, die, door het vuur hunner geestdrift te ver medegesleept, veelal het een of ander brokstuk van het gescheurde blad in handen kregen; waarop alles behalve Sebastopol te lezen stond. — De dagbladen beredeneren verder, dat Sebastopol *moet* genomen zijn en berigten zelfs reeds, wat de Westersche Mogendheden met Sebastopol willen doen.

Maar . . . . . Maar . . . . .

Sebastopol is niet genomen.

Zoo berigt thans de telegraaf weder.

Hoewel de inneming van zoovele kanten gemeld werd, dat men er bijna niet meer aan kon twijfelen, was toch het officiële berigt daarvan gisteren noch bij de Fransche noch bij de Engelsche Regering ontvangen. De volledige zekerheid ontbrak dus nog. en ziet, thans luiden twee telegrafische dépêches uit Weenen als volgt:

Weenen, 4 Oct. Een der Triester bladen verklaart, dat de tijding van Sebastopols bemagtiging voorbarig is geweest. Uit Odessa zijn alhier tijdingen ontvangen, dat den 25 de strijd op nieuw een aanvang nam en den 29 voortduurde, en dat op laatstgenoemden dag de geällieerden op 8 mijlen van Sebastopol stonden.

5 Oct. Zooeven ontvangt men hier de *zekere* tijding, dat Sebastopol NIET GENOMEN is. De berigten van het oorlogstooneel luiden gunstig.

Wat is nu waarheid? Zijn deze of de vroegere dépèches te gelooven?

Wij weten het niet, maar wij hebben nu het onwedersprekelijk bewijs, zoo er nog bewijs noodig was, dat er geen leugenachtiger ding is, dan de telegraaf.

Zoo Sebastopol niet genomen is, dan kan men zich voorstellen, hoe bitter, na de betoonde geestdrift, in Engeland, Frankrijk en Turkije de teleurstelling zal zijn.

Een berigt uit Constantinopel van 28 Sept. meldt: Bij de slag aan de Alma stonden de Russen met 45,000 man en 100 stukken geschut in het veld. Het gevecht was bloedig; het verlies der Engelschen aan gesneuvelden en gekwetsten wordt geschat op 2158 man, waaronder 96 officieren, en dat der Franschen op 1460 man, waaronder 60 officieren.

Het schijnt, dat de geällieerden in de Oostzee vóór den winter nog den een of anderen slag willen slaan; men zegt, dat voor eenigen tijd aan de vloten bevel is gezonden, om huiswaarts te keeren; thans zou tegenbevel zijn gegeven, en verwacht men, dat Reval of Sweaborg nog een aanval van Napier en zijne luchtkasteelen zal te verduren hebben.

De Paus heeft weder de cholera-zieken bezocht, een der beste middelen voorzeker, om de liefde zijner onderdanen te herwinnen.

Uit Spanje verneemt men, dat te Malaga, Logrono en Jean ernstige ongeregeldheden hebben plaats gehad, en er eene republikeinsche zamenzwering is ontdekt.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

De Tweede Kamer heeft 3 dezer eene korte zitting gehouden, waar is ingekomen: 1o. een ontwerp tot verhooging van hoofdstuk V der staatsbegrooting voor 1854 wegens kosten voor den Haarlemmermeer-polder; 2o. een ontwerp tot regterlijke indeeling van dien polder en voorschriften omtrent de aangiften van den burgerlijken stand. 3o. een voorstel van wet van den heer *Wintgens*, tot instelling van plaatselijke raden van gezondheid.

— De miliciens zullen in 1855, als de begrooting voor dit jaar wordt goedgekeurd, slechts *zes* maanden onder de wapenen blijven en welligt zullen die, welke thans in dienst zijn, voor zoo verre zij niet tot aanvulling der ontbrekende vrijwilligers onder de wapenen moeten blijven, *eene maand vroeger*, worden ontslagen. Ook heeft het Gouvernement het voornemen, om, uithoofde van de duurte der levensmiddelen, den soldaat *twee cents* soldij per dag meer te geven. Voor 't overige achtte de Regering het voor 's Rijks belangen beter, dat de miliciens *twaalf maanden* onder de wapens bleven, waardoor dan het eindcijfer der begrooting voor oorlog op 12 millioen zou komen.

— Van wege den Minister van financiën is door den druk bekend gemaakt het wetsontwerp, betreffende de afschaffing van het tonnengeld. Hetzelve strekt vooreerst tot genoemde afschaffing voor de zeeschepen, en ten andere tot behoud van de noodzakelijke bepalingen voor de nog gevorderde meting der zeeschepen. In de memorie van toelichting wordt verder gezegd, dat deze afschaffing is te beschouwen, als eene ontheffing welke geheel in overeenstemming is met de milde beginselen van handel en scheepvaart, bij de wetten van 8 Augustus 1850 ten grondslag genomen. Want ofschoon het wel niet is gebleken, dat thans de scheepsongelden in de Nederlandsche havens tot een zooveel hooger bedrag dan elders geheven worden, mag men echter niet ontveinzen, dat de ligging van sommige dier havens bezwaren doen geboren worden, welke voor groote en diepgaande schepen, in andere zeehavens en bepaaldelijk te Antwerpen niet bestaan. *Utr. Ct.*

— De Protestantsche Predikanten hebben tot dus verre niets meer voor de predikdienst en het onderwijs der Protestantsche militairen eenige tegemoetkoming ontvangen. Sedert een aantal jaren drongen zij daarop aan, en te meer, sedert der R. Katholieke geestelijken, bij besluit van 3 Januarij 1850, zoodanige tegemoetkoming is toegelegd. De billijkheid van hun verzoek erkennende, heeft het Gouvernement van 1 Januarij 1855, dat onderwerp zoo veel mogelijk op denzelfden voet als voor de R. Katholieke militairen geregeld en voor beide gezindheden op de begrooting gebragt eene som van *f* 8000.

— De opbrengst der *Nederlandsche Staats-Courant* en het *Bijblad* vermindert, en is dus voor het jaar 1855 minder geraamd *f* 4000.

— De begrooting der plaatselijke inkomsten en uitgaven voor 1855 bedraagt: te *Utrecht f* 464.500 in ontvang en uitgaaf; te *Amsterdam f* 3,346.541.41 in ontvang en uitgaaf; te *Rotterdam* in ontvang *f* 1.165.763.14 en uitgaaf *f* 1.144.685 59; te *'s Gravenhage* in ontvang *f* 747.206.64 en in uitgaaf *f* 747.282.11; te *Groningen* in ontvang *f* 510.850.27 en in uitgaaf 510.597.36; te *Leyden* in ontvang *f* 326.013.50½ en in uitgaaf *f* 325.472.30; te *'s Bosch* in ontvang *f* 146.003.5½ en in uitgaaf *f* 140.639.86½; te *Maastricht* in ontvang *f* 135.434.39 en in uitgaaf *f* 135.385.63½.

— De *Utr. Ct.* neemt van tijd tot tijd brieven uit de residentie op, die niet van belang ontbloot zijn; in den vijfden brief komt o. a. het volgende voor: „De oppositie heeft zich in de Tweede Kamer tot nu toe alleen in voorpost-gevechten vertoond, maar de pers verraadt, dat zij spoedig ernstiger aanval zal ondernemen. Zoo wordt er reeds gemeld van een *negen, zeven* of *drie mans-voorstel* tot meerdere *verligting van lasten*, als nu door den Minister van Financiën wordt voorgesteld.

Aangaande de beslissing van de Synodale Commissie, ten aanzien van de beroepingen van Ds. *Meyboom* te Amsterdam en Ds. *Zaalberg* te 's Hage, heb ik U gemeld dat die genomen werd met de meerderheid van slechts éene stem. Ik meen hierbij nog dit te kunnen voegen, dat hoogstwaarschijnlijk de heer *van Deinse*, lid der Tweede Kamer, als secundus ter vergadering in de Synodale Commissie geroepen, die beslissing ten voordeele der gedane beroeping heeft doen uitloopen. Hij toch trad op voor het lid der Synodale Commissie, *Ridder van Rappard*, wien het niet mogelijk was op den dag der zitting waarin deze zaak haar beslag erlangde, ter zitting tegenwoordig te zijn, en deze, zijn wij wel onderrigt, was in genoemde kwestie van eener andere gevoelen dan de heer *van Deinse*. — Wij meenen — hoewel dit niet het algemeen geloof schijnt te zijn, - dat de beslissing der Synodale kommissie hoofdzakelijk een ontkennend antwoord is, op de vraag: „of de Provinciale kerkbesturen van Noord- en Zuidholland in hun oordeel over de uitspraken, in deze belangrijke zaak, van de klassikale Besturen van Amsterdam en 's Gravenhage, ook hadden gedwaald." Was het antwoord bevestigend geweest, dan zou de kwestie ter overweging zijn gezonden aan de klassikale besturen van Groningen en Deventer, trouwens de beschuldiging „dat de leer welke volgens Gods heilig Woord in de aangenomen formulieren van eenigheid der Ned. Herv. Kerk vervat is, door de predikanten *Meyboom* en *Zaalberg* openlijk zou zijn wedersproken, of bestreden," is, naar men verzekert, door de Synodale Commissie, niet het oog op 't geen daarvoor is aangevoerd, ongegrond geacht. Indien de Synodale Commissie die beschuldigingen regtmatig had bevonden, zouden dan de bewuste predikanten niet vervallen zijn verklaard van hunne kerkelijke bediening? — Het verzenden der beschuldiging naar de klassikale besturen van Groningen en Deventer, zou, ten aanzien der uitgebragte beroepingen, slechts eene kwestie van tijd zijn geweest. Immers van dáár was geene veroordeeling te wachten. — De hoofdzaak, door de Synodale Commissie beslist, is dus, gelooven wij, deze: „de Provinciale Kerkbesturen van N. en Z. Holland hebben in hunne uitspraken niet gezondigd tegen den *vorm*."

Overigens schijnt het niet van zoo algemeene bekendheid te zijn, als wel wenschelijk mag heeten, dat Ds. *Zaalberg* in het godsdienstige, geenszins behoort tot de Groningers *pur sang*. Het getal van deze laatsten is veel kleiner dan men vermoedt, ja, zelfs zeer klein."

— Voor het *achtste* hoofdstuk der rijksbegrooting over 1855 (*Marine*) wordt voorgedragen *f* 5,900,000. Voor 1854 is verleend *f* 5,718,000. In 1853 is besteed *f* 5,483,497. Voor pensioenen, wachtgelden enz., wordt aangevraagd voor 1855 *f* 418,493, en is voor 1854 verleend *f* 391,229.

Voor het *negende* hoofdstuk lt. A. (*Nationale Schuld*) wordt voor 1855 voorgedragen *f* 35.782,379; is voor 1854 verleend f 37,709,485, en is in 1853 besteed *f* 35.056,874. Voor dit hoofdstuk lt. B. *kosten van het Departement van Financiën*, wordt voor 1854 voorgedragen f 6.374,582; is voor 1854 f 6,331.173, en is in 1853 besteed f 6.272,751. Voor pensioenen en wachtgelden wordt voorgedragen f 1,027,256, en is voor 1854 verleend f 1,053,164.

Voor het *tiende* hoofdstuk (*Landmagt*) wordt voor 1855 voorgedragen f 11;445,270, gelijke som als voor 1855 is verleend. Gedurende 1853 is op dit hoofdstuk besteed f 10.308,170.

Voor het *elfde* hoofdstuk (*Koloniën*) werd voor 1855 voorgedragen f 115,929; is voor 1854 verleend f 114,709 en is voor 1853 besteed f 111.652. Voor pensioenen en wachtgelden wordt voor 1855 voorgedragen f 13,851, en is voor 1854 verleend f 12,631.

Voor het *twaalfde* hoofdstuk (*onvoorzine uitgaven*) wordt even als voor 1854 voorgedragen een bedrag van f 100,000. Op dit hoofdstuk is gedurende 1853 besteed f 93,181.

De geheele uitgave op de staatsbegrooting voor 1855 wordt alzoo geraamd op f 72;118,891. Voor 1854 is verleend f 73.677,181 en voor 1853 is daarop uitgegeven en moet nog worden uitgegeven een bedrag van f 69,172,234.

Bij de memorie van den minister van marine, heeft Z. E. gewezen op de hooge noodzakelijkheid om, wat het *materiëel* betreft, door krachtigen aanbouw van schepen, het verder verval van de vloot, 't welk niet twijfelachtig is, voor te komen; dat de regering zich verpligt heeft gerekend om bij vernieuwing meer geld voor dit onderwerp en voor de werkloonen aan te vragen, ten einde ten minste tot op zekere hoogte aan dit bezwaar te gemoet te komen.

— Te 's Hage, Amsterdam en Utrecht gaan inteekeninglijsten rond voor een op te rigten standbeeld voor *Bilderdijk*. De inteekening geschiedt voor niet meer en niet minder dan f 1-„.

- - Van regeringswege wordt hetgeen door eenige dagbladen is medegedeeld, nopens eene nieuwe oproeping in dit jaar van jongelingen tot het afleggen van het examen als adelborst 3de kl., bepaaldelijk tegengesproken.

— Den 3 dezer is de openbare instructie in de zaak van den beschuldigde *J. H. Kemper* in de zitting van het Prov. Geregtshof van N.-Holland begonnen. Het openbaar ministerie wordt waargenomen door den heer Mr. *F. F. Karseboom*; de raadsman, den beschuldigde toegevoegd, is de heer Mr. *F. Th. Westerwoudt*. Het uiterlijk van den beschuldigde is niet terugstootend. Zijn oog is levendig, en men zou in hem niet den moordenaar zoeken. Vier geregtsdienaren strekken hem ten geleide. Bij het verhooren der verschillende getuigen blijft *Kemper* steeds voor zich heen zien, welke houding hij bewaart, bij alle vragen welke de President tot hem rigt. Hij bekent de misdaad, doch ontkent dezelve met voorbedachten rade te hebben bedreven en antwoordt voortdurend zeer kort. Toen de ongelukkige getuige *Prikwinkel* en diens eenig overgebleven dochtertje in het verhoor kwamen, deed de President den beschuldigde verwijderen, omdat zij diens gezigt niet konden verdragen. De zaal was vol met nieuwsgierigen. Den 4den is het getuigen verhoor voortgezet en ten einde gebragt.

Den 5 is de teregtzitting begonnen met het verhoor van *Kemper*, hij blijft zijn misdaad erkennen, doch tevens den *voorbedachten rade*, voor zoo verre den moord betreft, ontkennen. De Advocaat-Generaal bekomt daarop het woord en houdt eene rede, die twee uren duurt, ten slotte requireert hij, dat de besch. zoude worden veroordeeld en wel, wegens de daden aan het slot van de acte van beschuldiging gemeld (diefstal, moord, enz.) tot de straf des doods, uit te voeren binnen Amsterdam, door den strop, aan den hals en het wegvallen van een luik; voorts in de kosten enz. De verdediger voert voornamelijk aan, dat de voorbedachte rade niet is bewezen. De uitspraak is bepaald op 11 Oct. *Kemper* was gedurende de geheele instructie vrij onverschillig, maar toen de Advocaat-Generaal en de Verdediger het woord tot hem rigtten, en hem op den Hemelschen Vader wezen, die ook den grootsten zondaar wil vergeven, was hij diep getroffen en rolden tranen over zijne wangen.

— Uit goede bron vernemen wij, dat de *nederlandsche Gustaaf-Adolf-vereeniging* in hare vergadering op 2 dezer te Leiden gehouden, hare statuten heeft vastgesteld.

— Dezer dagen is een adres, geteekend door 156 studenten te Utrecht, allen theologanten, aan den minister van binnenlandsche zaken verzonden, om de afschaffing te vragen van het gebruik der latijnsche taal voor de theologische studiën.

— Het aantal *port* betalende *binnenlandsche* brieven was in de maand Augustus van 1850 361,311 stuks, 1851 740,443, 1852 825,022, 1853 915,872, 1854 958,944. Het aantal *port* betalende *buitenlandsche* brieven was in de maand Augustus van 1850 183,531 stuks, 1851 199,639, 1852 233,730, 1853 251,570, 1854 262,002. Augustus 1854 met 1853 vergeleken, is in een jaar de *binnenlandsche briefwisseling* met ruim 4½ en de buitenlandsche met 4 ten honderd, vermeerderd. Het getal personen in dienst der post-administratie bedraagt 1983. Tot verdere uitbreiding van het postwezen wordt voor 1855 aangevraagd *f* 35,000.

— Volgens raming zullen de ontvangsten der koloniale bijdragen over 1855 opbrengen te zamen *f* 35,500,000,00 met de winst op de assurantie van *f* 35,600,000,00.

— Het dagblad *de Grondwet* bevat het volgende: De heer *Gibson* is 4 dezer in de residentie geweest en bevindt zich, nog op dit oogenblik, in het land. Hij is gekomen met een paspoort, waarop zijn titel aldus was aangewezen: „speciaal agent van het Amerikaansche Gouvernement, attaché bij de legatie der Vereenigde Staten van Noord-Amerika in Frankrijk, overbrenger van dépêches aan het gezantschap te 's Gravenhage." De heer *Gibson* is afgestapt bij den heer *Belmont*, minister-resident van N.-Amerika, en vervolgens met diens equipage uitgereden, hebbende hij verschillende visites afgelegd.

Tilburg, 3 Oct. De heer *C. van Damme* en diens echtgenoot, *Maria Donders*, viel heden het zeldzame geluk te beurt, hun vijftig jarig huwelijks-feest in den besten welstand en te midden hunner kinderen en klein-kinderen, op eene plegtige wijze te vieren. Het verdient hierbij nog opmerking, dat, gedurende hun huwelijk geen sterfgeval in het huisgezin heeft plaats gehad, en dat van de tien kinderen negen, die allen alhier woonachtig zijn, bij het feest tegenwoordig waren.

Arnhem 4 Oct. Gisteren te 4 uur is Z. M. op den huize Bronbeek alhier aangekomen. De stad is feestelijk uitgedoscht. Heden werd de gemeenteraad en de commissie van landbouw op het allerminzaamst door Z. M. ontvangen, waarbij HD. zijne gevoeligheid betuigde voor de hartelijke en welmeenende ontvangst in de gemeente Arnhem, welke ontvangst de sympathie, die hij voor Arnhem gevoelde, nog vermeerderde. Ten 11 ure heeft Z. M., in een open kales gezeten en vergezeld van HD. militairen staf, de landbouw-tentoonstelling bezocht, en met veel belangstelling alle aldaar aanwezige voorwerpen bezigtigd, en na door den president der commissie van landbouw te zijn toegesproken en zich met onderscheidene personen te hebben onderhouden is op Zr. Ms. last de toegang voor het publiek geopend geworden, terwijl na het gebruik van een collation Z. M. een geruimen tijd onder de menigte wandelde. Heden namiddag heeft Z. M. van het door het gemeente-bestuur Hem aangeboden diner gebruik gemaakt. Na het diner heeft de vereeniging der werklieden met hunne vaandels een optogt bij fakkellicht gehouden. Z. M. verscheen op het balkon voor het raadhuis. 's Avonds was de stad luisterrijk verlicht.

Groningen, 4 Oct. Hier ter stede, alwaar in Aug. en Sept. reeds een enkel geval van cholera was voorgekomen, is die ziekte thans op twee plaatsen zich met meer hevigheid begonnen te openbaren, weshalve de noodige maatregelen worden genomen om de verbreiding der ziekte zooveel mogelijk tegen te gaan. Door de medewerking der Regering dezer stad, en de belangstelling en ijver van al de heeren wijkmeesters, zijn in weinige dagen alle woningen van minvermogenden, waar dit noodig werd geacht, gereinigd. Ruim 1300 woningen zijn schoon gemaakt en gewit en bijna 2500 slaapplaatsen in dezelve deed de commissie van versch stroo voorzien.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Mlle *Georges*, de beroemde treurspelspeelster, die thans in bekrompene omstandigheden verkeert, is door het Fransche ministerie begiftigd met de betrekking van stok-, parapluie- en parasol-bewaardster in het lokaal der aanstaande wereldtentoonstelling te Parijs. Men berekent, dat zij hiervan 100,000 fr. zal kunnen ontvangen.

— Zondag avond waren alle schouwburgen te Parijs geïllumineerd, om de overwinning op de Russen te vieren.

— In de Cremorne tuinen zijn dezer dagen drie als klaverblad aaneen gehechte kolossale luchtbollen opgelaten, van welke de middenste het Heelal, de beide anderen Frankrijk en Engeland genaamd waren. In het schuitje van den eerstgenoemden ballon bevonden zich twee personen.

DUITSCHLAND.

Van Hohenzollern wordt gemeld: dat de heer hofmaarschalk *von Mayenfisch* te Sigmaringen, bekend door zijne verdiensten in het onderzoeken van oudheden, aan de muren van de tegenwoordige wapenzaal, die vroeger gerigtszaal was, eene kleine toegemetselde opening bemerkte. Na het wegbreken van het metselwerk vond men eene dikke ijzeren onderwetsche deur, met vier verbazend groote ijzeren sloten. Men kwam door een engen krommen gang, in een donker en akelig gewelf, welks muren 22 voet dik zijn en slechts door eene kleine opening versche lucht ontvangen. Een crucifix, ruw van hout bewerkt, met *Johannes* en *Maria*, gelijk men vermoedt uit de 13de eeuw, hangt aan den wand. Meer dan 60 wagens puin moesten verwijderd worden en men vond de vreeselijke martelwerktuigen van het voormalig gerigt, die thans alle rondom de zware muren hangen. Op de tafel ziet men den hamer van het veemgerigt, waarmede, gelijk men weet, driemaal geklopt werd aan de deur dergenen, die ingedaagd werden; een koperen schotel met het gedreven beeld van een crucifix, van *Johannes* en *Maria*, waarin vijf ijzeren kogels; waren vier daarvan in den schotel gevallen, dan was een menschelijk leven verbeurd; het veemzegel, enz. Het veemgerigt duurde er van 1300 tot 1517. Twee graven van Zollern waren ook voor het gerigt gedaagd, en nadat zij de heerschappij gekregen hadden, lieten zij deze schrikkelijke plaats met alle martelwerktuigen toemetselen.

— Door den vorst van *Reuss*, een vorstendom, dat nog geen 100,000 inhezetenen telt, die kort geleden aan het bewind is gekomen, is het bevel uitgevaardigd, dat alle burgerlijke beambten, behalve de hofkleeding, zich dadelijk moeten aanschaffen eene bij het bevel juist beschrevene uniform: welke zij dagelijks moeten dragen. Dit is even zooals in het groothertogdom Hessen, waar alle burgerlijke ambtenaren, al naar gelang van hunnen rang uniform hebben, met degens op zijde, de schoolmeesters niet uitgesloten.

DENEMARKEN.

Te Koppenhage heeft de Eerste minister den rijksdag geopend en de troonrede voorgelezen, waarin de Regering haar besluit te kennen geeft, om de constitutie, al weerwil van den tegenstand, in te voeren.

RUSLAND-TURKIJE.

Ten aanzien van de landing der geällieerden op de Krim meldt men, dat de Franschen het eerst op de Krim voet aan wal hebben gezet. De landing der Engelschen had later plaats. Men zag op de kust geen vijand, dan een Russische officier met drie kozakken, die bedaardelijk eene teekening maakte van de ligging der vloten. Hij bleef rustig aan 't werk, ofschoon onze troepen tot op een karabijnschot naderden. Van onze zijde liet men hem begaan, ofschoon de *Highflijer* hem een paar kogels had kunnen toezenden. Een oogenblik had die welwillendheid gevaarlijk kunnen worden. Sir *Brown* namelijk kwam met den kwartiermeester *Airey* in galop aanrijden, zonder de kozakken op te merken, die zich gereed maakten de beide Engelsche officieren in een valstrik te vangen. Een peloton karabiniers volgde de officieren slechts in de verte. Toen men de kozakken en de 2 Engelsche officieren achter een heuvel zag verdwijnen, vreesde men voor beider lot. Men hoorde enkele schoten en zag kort daarop de kozakken den weg op naar Sebastopol rennen. Generaal *Brown* had zijne redding slechts aan den snellen gang van zijn paard te danken. De Franschen en Turken hebben den eersten nacht reeds dadelijk goed doorgebragt, alhoewel het regende en waaide. De Engelschen waren minder gelukkig. Door het zware weêr, dat opkwam, hadden zij hunne tenten niet kunnen ontschepen; dien eersten nacht hebben zij onder regen en wind daarom in de open lucht moeten doorbrengen. Generaal *Brown* en de hertog van *Cambridge* hadden, zegt men, onder een omvergeworpen kar den nacht doorgebragt; de officieren en soldaten hadden daarentegen in natte kleederen op den natten grond gelegen.

— Bij Keizerlijk ukase van 26 Sept. is in Rusland de uitvoer van granen naar Oostenrijk verboden: dien zelfden dag is het besluit in werking getreden.

— De *Triëster Zeitung* berigt, dat in den nacht van 19 op 20 Sept. het Russische stoomschip *Taman*, kapt *Popoff*, van 210 paardenkracht en met 3 stukken geschut aan boord, Sebastopol verliet en door de vijandelijke vloten heen stoomde, in volle zee twee Turksche transportschepen in den grond boorde en 10 gevangenen te Odessa opbragt.

— Al hetgeen gemeld is van eene verkoeling tusschen *Omer-Pacha* en generaal *von Hess*, welke laatste den 24 Sept. te Bucharest is aangekomen, is ongegrond. Men zegt dat generaal *von Hess* den winter te Weenen zal doorbrengen.

— Keizer *Nikolaas*, wiens komst te Warschau reeds zoo goed als zeker was, alwaar alles tot zijne ontvangst is in gereedheid gebragt, zal, naar men verneemt, in de netelige omstandigheden, waarin Rusland thans is gebragt, zijne hoofdstad niet verlaten. De administratie van den spoorweg van Warschau heeft bevel gekregen al de waggons, waar-

over beschikt kan worden, gereed te houden tot het vervoer van troepen en oorlogsmateriël naar de Oostenrijksche grenzen van Krakau. Deze maatregel wordt toegeschreven aan de omstandigheid, dat Oostenrijk eene aanzienlijke krijgsmagt langs de Poolsche grenzen zamentrekt. De jeugdige graaf *Orloff*, zoon van 's keizers adjudant-generaal, en wiens overlijden, ten gevolge der voor Silistria bekomen wonde zoo vaak was berigt, is met zijne moeder van Kiew, te Warschau aangekomen.

— Per telegrafische dépêche uit Hermanstad van den 28sten September wordt medegedeeld, dat *Omer-Pacha*, om eene afleiding in Bessarabie te maken en de Russen te verhinderen hunne hoofdmagt naar de Krim te zenden, zich met het grootste gedeelte zijner troepen dien dag naar de Pruth op marsch heeft begeven. Niet alleen in Polen, maar ook in andere naburige Russische gewesten, zijn vele duizende metselaars en andere handwerklieden in beslag genomen en ijlings naar de Kiew getransporteerd, om aan de fortificatien aldaar te arbeiden. Hieruit blijkt duidelijk de vrees der regering, dat de vijandelijke troepen niet alleen in Bessarabie, maar zelfs langs den Dnieper verder zullen binnendringen.

SPANJE.

Hetgeen uit Madrid als vrij zeker wordt gemeld, is van hoog belang voor Spanje. Dadelijk na de Julij revolutie heeft de koningin alles geteekend, wat men haar voorlegde. Toen het ministerie gevormd was, veranderde dit en bepaaldelijk weigerde zij in den beginne de teekening van de besluiten, tot ontslag van zoovele ambtenaren, die haar goed gediend hadden. Zij sprak er toen van, om van den troon afstand te doen. De regering vorderde in het belang der liberale politiek vervolgens de wijziging van het geheele personeel van het gevolg der koningin. Hierover weende de koningin; zij wenschte liever met hare dochter Spanje te verlaten, doch ook hier moest zij toegeven. Thans is dit vertrek haar *idée fixe* geworden. Toen de ministers haar verzochten de cholera-zieken in het hospitaal te gaan zien, moet zij geantwoord hebben, dat zij gaarne haar volk zou hebben gaan troosten, toen zij koningin was, maar dat thans zij, die regeren, dien pligt maar moesten vervullen.

Te midden van dezen neteligen toestand begint de Carlistische partij zich te bewegen; een manifest van graaf *Montemolin* is reeds in wandeling, maar nog niet openbaar gemaakt.

— De bekende parijsche *Univers* heft bittere klagten aan over de der kerk vijandige strekking van de spaansche omwenteling. Het blad wijst op de volgende eischen, die al de kiezers-vereenigingen aan de door haar te benoemen afgevaardigden stellen: 1o. Uitzetting der ordesgeestelijken, die echter nog in gering aantal aanwezig zijn. 2o. Sluiting der nonnenkloosters. 3o. Verbeurdverklaring van alle bezittingen der kerk, met voorbehoud van aan de wereldlijke geestelijken eene jaarwedde toe te kennen, om er van te leven. De heer *Alonzo*, minister van justitie en eeredienst, moet deze strekking begunstigen. Ook is er, volgens *l'Univers*, sprake van, om uit de geboorteplaats van den stichter der jezuïtenorde, de jezuïten te verdrijven, die daar sedert een jaar weder waren toegelaten.

— Het manifest van generaal *Prim* komt hoofdzakelijk op het volgende neder: Hij betreurt al de rampen, die de gematigde partij sedert 1812 en vooral gedurende de elf jongstverloopen jaren aan Spanje heeft berokkend. Hij zou de ineensmelting in de kamer van de gematigde met de progressistische partij betreuren. Hij wil alleen mannen van den *vooruitgang*. Zij alleen, zegt hij, zijn in staat Spanje gelukkig te maken; zij alleen zullen eene constitutie kunnen geven, gegrond op de openbare vrijheden. Hij wil wijders de hervorming van het belastingstelsel, evenwigt in de schatkist, afschaffing der belasting op het zout en de tabak; hij verlangt, dat de ontvangsten van den staat in de kas van den Staat vloeijen en niet schandelijk verspild en de prooi van knevelende ambtenaren worden. Hij eischt, dat paal en perk worden gesteld aan het indringen van het hof van Rome, en dat de geestelijke zij, wat hij behoort te wezen, de man Gods en des Evangelies, zonder dat hij deel neemt aan de openbare staatsaangelegenheden, zonder dat hij iets anders begeert en beoogt dan één doel, het doel der eeuwigheid, voor hem te bereiken door de Christelijke liefde, door zachtaardigheid en boete.

ASSEN, 4 October.

Naar men verneemt, heeft de kerkeraad der Hervormde gemeente te Emmen besloten tot den bouw eener nieuwe Kruiskerk voor die gemeente.

— Te Noordbroek is beroepen Ds. *Coolhaas van der Woude* van Nieuw-Beerta.

— Een boer in de Middel-Rijnkreitz ontdekte onlangs een middel, dat niet alleen het ongedierte bij het rundvee, maar ook de eijeren met spoed verdelgt. Het middel is beter dan afkooksel van tabak, ruiterzalf, enz.: het is niets anders, dan gewone olie; drie runderen, die aangetast waren, werden des avonds goed ingesmeerd en des morgens duchtig afgeborsteld, waarna zij volkomen van ongedierte bevrijd waren. Voor elk rund was een kwart kan olie voldoende. In het algemeen kan men het er voor houden, dat de olie een hevig vergif is voor alle insekten. *Badens Wochenblatt.*

— Het bedrag der tractementen van de Hervormde Predikanten in elke provincie bedraagt: N. Braband 98 predikanten f 89,265.00. — Gelderland 203 pred. f 166,963,35. — Z. Holland 270 pred. f 268,878,25. — N. Holland 206 pred. f 199,341.70. — Zeeland 115 pred. f 101,990,00. — Utrecht 81 pred. f 67,900.40. — Friesland 197 pred. f 105,463,98. — Overijssel 74 pred. f 38,860.88⁵. — Groningen 124 pred. f 40,320,70. — Drenthe 55 pred. f 20,685,05 en Limburg 16 pred. f 18,900,00.

— Den 5 dezer is te Emmen iemand overleden aan eene ziekte, die door den geneesheer Cholera Europea of nostras werd genoemd; 's morgens te drie uren ziek geworden was hij om zes uur 's avonds een lijk.

— Op de jaarmarkt, den 3 dezer te Vledder gehouden, waren aangevoerd 53 paarden, 57 koeijen, 517 Drentsche schapen en 388 varkens. In paarden was weinig handel, ze golden van *f* 10-″ tot *f* 84-″; in koeijen en schapen was veel handel, de eersten golden van *f* 28-″ tot *f* 115-″, de laatsten van *f* 2.50 tot *f* 6-″; voor varkens waren weinig koopers, de prijs was van *f* 6-″ tot *f* 18-″.

— Gecommitteerden uit de Gedeputeerde Staten van Groningen en Drenthe zijn gisteren avond van 6—10 uur in 't Provinciehuis te Groningen, met de leden der vereeniging tot daarstelling van 't Asser—Groninger Kanaal vergaderd geweest, ter bespreking der voorwaarden gesteld voor de concessie tot daarstelling van dezen zoo hoogst gewenschten waterweg, en moet in deze vergadering (zijn wij wel onderrigt) de zaak zoo ver gevorderd zijn, dat er geen twijfel meer over blijven mag aan hare spoedige verwezenlijking.

— Bij de j.l. woensdag gehoudene aanbestedingen is ingeschreven: 1o. voor het vernieuwen der houten brug over de Koldervecnsche Westergrift, door *H. M. Winters* te Assen voor *f* 1350-″, door *L. Vennik* te Assen voor *f* 1400-″, door *H. Oldenkamp* te Smilde voor *f* 999-″ en door *H. Bos* te Smilde mede voor *f* 999-″. Daar de beide laatsten gelijk hadden ingeschreven, is er eene nieuwe inschrijving geöpend, waarop door *H. Oldenkamp* te Smilde voor *f* 998-″ en door *H. Bos* te Smilde voor *f* 999-″ is ingeschreven; 2o. voor het verrigten van vernieuwingen etc. aan den weg van Assen naar de Hilte door *H. M. Winters* te Assen voor *f* 1990-″, door *L. Vennik* te Assen voor *f* 1994-″, door *D. Postma* te Assen voor *f* 2649-″. Het eerste werk is aan *Oldenkamp* en het tweede aan *Winters* gegund.

— Aan het 3e gesticht te Veenhuizen waren 3 dezer nog vier cholerazieken onder behandeling, drie waren overleden; den 4en is weder eene vrouw aangetast en in korten tijd overleden; men meent, dat de ziekte overgebragt is door personen, die, van Ommerschans komende, Meppel gepasseerd zijn.

— Het *Friesch Weekbl.* weerspreekt het berigt, dat de heeren *van Heemstra c. s.* zich bereid zouden hebben verklaard, om de concessie voor den Noordelijken spoorweg op de door de Regering gestelde voorwaarden aan te nemen.

— Wij vernemen, dat zich dezer dagen te Rotterdam aan boord van *de Menado* (van de heeren *A. van Hoboken* en Zonen), heeft ingescheept, de eerw. heer *H. Z. Kloekers* van Assen, om als eerste zendeling der *Nederlandsche vereeniging tot bevordering des Christendoms onder de Chinezen*, den togt naar het verre en groote „rijk des middens" te ondernemen. Het punt zijner bestemming is Shanghai, een dier volkrijke havensteden, welke de Nankingsche vrede (1845) voor den handel van het Westen heeft toegankelijk gesteld; Shanghai, de woon- en werkplaats ook van den beroemden dr. *Medhurst*, eene stad, al sinds lang onder den zegevierenden invloed dier groote volksbeweging, welke, gekant niet slechts tegen de tartaarsche tiranny, maar ook tegen de veel drukkender en vernederender afgoderij van China's 360 millioenen, tot nog toe in haar wonderlijken loop even ongedachte als onmiskenbare blijken van genegenheid jegens het Evangelische Christendom heeft mogen openbaren. Er valt geen twijfel, of de Christenen in Nederland zullen zich opregtelijk verblijden over deze toetreding eens broeders uit hun eigen midden tot den voor het christelijke hart allerbelangrijksten arbeid der prediking onder de Chinezen. Er valt alzoo geen twijfel, of wat zij in het laatst van 1850 der naar China vertrekkende zuster hebben bewezen, zullen zij thans evenmin onthouden willen aan dezen jeugdigen zendeling en zijne echtgenoote, maar hun met volle bereidheid de vurig begeerde hulp der gebeden op de groote wateren medegeven. *Amst. Ct.*

— Door Z. M. is o. a. tot luitenant ter zee 1e klasse, naar ouderdom in rang, bevorderd de heer *G. W. F. Moeth.*

— Wanneer men alhier den Noorder-cingel langs gaat, dan ziet men een huis, waaruit de ramen zijn uitgenomen, en waaruit de rook door de daaruit ontstane openingen naar buiten gaat. Dit huis wordt bewoond door een kwaadwilligen huurder, wiens huurtijd reeds met Mei was verstreken, doch die weigert het huis te verlaten. De verhuurder ziet tegen de kosten van geregtelijke uitzetting op, en heeft daarom eerst de ramen uit het huis genomen, en toen de huurder zich daaraan niet stoorde, de schoorsteen van boven doen digt maken. Doch ook dit laatste middel heeft het gewenschte doel gemist, daar de huurder het vuur thans, in plaats van onder den schoorsteen, tegen den muur tusschen de ramen of ook wel naar verkiezing midden in het vertrek stookt, tot groote ongerustheid van de buren, die voor brand vreezen, en zulks te meer, daar men zegt, dat de huurder in zijn slecht humeur over het luchtig en rookerig vertrek, waarin hij moet verkeeren, reeds herhaaldelijk met brandstichting heeft gedreigd. Het was inderdaad te wenschen, dat het uitzetten van kwaadwillige huurders wat gemakkelijker en minder kostbaar kon plaats hebben, dan zulks ingevolge onze tegenwoordige wetgeving moet geschieden.

— Tot leden der Staats commissie tot het onderzoeken der rekeningen, aantoonende de hoegrootheid der koloniale remises in goederen en geld etc. van het jaar 1853 zijn benoemd de heeren *Lotsy* en *Blankenheym*, leden der Eerste Kamer, *Graaf van Heiden Reinestein* en *de Brauw*, leden der Tweede Kamer, *Borret* en *van Doorn*, leden van den Raad van State en *Fievez* en *Pfister*, leden der Rekenkamer.

— Tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Gieten en Gasselte, op den voet van ééne ontvangst, hoofdplaats Gieten, is benoemd de heer *C. W. A. Essers*, thans ontvanger derzelfde middelen te Emmen; te Borger c. a., de heer *R. W. van Raab van Canstein*, thans ontvanger derzelfde middelen te Havelte; te Emmen c. a., de heer *J. Reijnders*, thans surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Groningen.

* **Nieuw-Drouwen, 3 Oct.** 't Volgende treurige voorval kunnen we van hier mededeelen. Een nog al zuinig en zeer vlijtig arbeider, *G. A. de Groot*, was heden morgen vroeg heengegaan, om veen te bedekken, opdat het naderende winterwêer er geen nadeeligen invloed op zou hebben. Daar hij dit deed nabij zijne woning, wilden zijne kinderen hem op bepaalden tijd roepen, om te komen eten. Maar hun roepen om vader was te vergeefs! ze zagen wel den schoffel waarmede hij was uitgegaan; maar vader niet. Toen de kinderen dit nu aan de buren zeiden, en daaraan vroegen, of ze vader ook gezien hadden, vreesden deze terstond een ongeluk, dat meer bij dit veenwerk voorvalt. En niet zonder reden, want ze vonden al spoedig den man in de veenput overdekt met een stuk veen, — hij was gesmoord. 't Stuk veen, dat hij bijna had losgestoken, heeft hij niet genoeg kunnen ontwijken, hij viel er alzoo onder en werd bedolven. Hij laat eene vrouw na en vier kinderen.

* **Annerveensche-Kanaal, 1 Oct.** Gisteren heeft hier het vergelijkend examen voor de vacante school alhier en die te Annerveen plaats gehad. Veertien sollicitanten hadden zich aangegeven, elf waren opgekomen, onder welke vier naar de beide scholen en zeven alleen naar de vacante school alhier. 't Examen werd door den districts Schoolopziener afgenomen, en duurde van 's morgens ruim 10 tot 's avonds 8 uur. Van den uitslag is nog niets bekend.

* **Gramsbergen, 4 Oct.** Het arbeidersloon der aan het kanaal op daghuur werkenden is wegens de kortheid der dagen met tien cents verminderd. Er werken in dezen omtrek aan deze onderneming p. m. 600 menschen, die allen echter nog een goed daggeld verdienen, en met hunnen arbeid, naar men verneemt, zullen kunnen voortgaan, zoolang de weersgesteldheid zulks toelaat.

* Gisteren had dronkenschap weder de oorzaak van een belangrijk ongeluk kunnen zijn. Een poldergast namelijk, die met zijne oude kennis *spiritus* op al te intiemen voet was omgegaan, ging met een zijner kameraden eene weddingschap aan, dat deze hem op den vlakken grond niet zoude kunnen voortkruijen. Hij deed zulks echter tegen eene hellende vlakte op. Op het hoogste punt gekomen ontglipte hem de kruiwagen met den vol geladen dienaar van Bacchus, welke met vervaarlijke snelheid in de diepte van het kanaal stortte. Daar de drenkeling zoo goed als in staat van bewusteloosheid verkeerde, heeft men hem slechts met moeite gered.

Meppel, 5 Oct. Eergisterennacht is alhier ten huize van den heer *J. J. Steenbergen* levend geboren een kalf van het mannelijk geslacht met zes volwassen pooten. De twee overtollige bevinden zich aan den linkerkant naar de achterzijde, onmiddelijk in elkanders nabijheid; terwijl de staart een aanmerkelijk einde naar het midden van den rug gevonden wordt. *Hand.bl.*

* **6 Oct.** Sedert ons laatste berigt zijn hier ter plaatse nog 5 personen door de cholera aangetast en alzoo tot en met heden in het geheel 31. Hiervan zijn 21 overleden, en dewijl er nog niemand geheel van genezen is, zijn er thans nog 10 in behandeling. Een persoon wordt er thans in het doelmatig ingerigte ziekenhuis, naar omstandigheden, zoo het schijnt, met gunstig gevolg verpleegd.

* Gisteren en heden ligt hier in het logement de Wheme een adres ter onderteekening door de hier thans aanwezige vreemde boterhandelaars, waarin de Staten van de Provincie Drenthe verzocht worden, om gevolg te geven aan het tegenwoordig aanhangig concept-reglement op de honig- en botervaten in dit gewest; waarin betoogt wordt het belang dat handel en landbouw er bij hebben, om het voorgestelde ontwerp kracht van wet te doen erlangen, opdat ook de Drentsche boter, wat den handel betreft, met die van andere provincien kan wedijveren.

* Gedurende de maand September zijn de nieuwverbeterde Hoogeveensche vaart afgevaren:

	Vaartuigen.				Tonnen.
Uit Hoogeveen	451	metende	te	zamen	11,274
Boven sluis II en III of Rogat- en Ossensluis	141	″	″	″	2,507
Meppeler sluis	293	″	″	″	6,516
alzoo te zomen	885	″	z	″	20,207

behalve 154 kleine of ongemeten vaartuigen, terwijl het afvaartsgeld heeft bedragen *f* 1,605.06.

* De gisteren en heden gehoudene botermarkt is druk bezocht geworden. Er zijn tot heden namiddag 4 uren aan de stadswag in die beide dagen gewogen 1155 vierden, uitmakende met de voor vier dagen verkochte en gewogene 1248 dergelijke vaten 2408, die gemiddeld zijn verkocht voor *f* 28-″ zoodat er voor 14 dagen en nu voor eene kapitale som van *f* 91,814 alleen in boter hier ter stede is omgezet geworden.

RAADSVERGADERINGEN.

Meppel, 4 Oct. Door de ziekte van den heer Burgemeester, wordt het Voorzitterschap waargenomen door den heer *Tonckens*. — Burg. en Weth. brengen ter tafel eene aan hen door den heer Commissaris des Konings in dit gewest om berigt en consideratien gerenvoijeerde missive van het bestuur der gemeente Ruinerwold, hetwelk zich bereid verklaart, om, wanneer de Steenen brug in eene draaibrug werd veranderd, de kosten van bediening dier brug op zich te nemen, en gaarne zou zien, dat de Raad van Meppel de eenmaal verleende subsidie van *f* 500-″ voor het veranderen dezer brug, nog weer toestond. Nadat eenige discusien hierover zijn gevoerd, wordt met 4 tegen 3 stemmen besloten, het eenmaal verleend doch later weder ingetrokken subsidie van *f* 500-″ op nieuw te verleenen. — Naar aanleiding van een door HH. Ged. Staten medegedeeld verzoek van Burg. en Weth. van de Wijk, om magtiging te erlangen tot het openen van onderhandelingen met deze gemeente omtrent het aanleggen van een marktschuiten-veer tusschen beide gemeenten, wordt besloten, ook aan deze zijde de vereischte magtiging aan te vragen. — De ontworpen reglementen en tarieven op een tweede jaagschuitenveer tusschen deze gemeente en Assen, en op de beurtveeren tusschen deze stad en Sneek en Groningen worden goedgekeurd; die op het veer tusschen hier en Amsterdam worden aangehouden.

DE VERTELLER ENZ.

ALLERLEI.

Waarschuwing tegen eene nieuwe industrie.

Eene advertentie in een geaccrediteerd dagblad, houdende aanbieding eener betrekking, die door bijna allen, om het even van welken ouderdom of welke godsdienstige gezindte, is waar te nemen; waartoe geene buitengewone kennis of bekwaamheid noodig is, en die ruim zal betaald worden. Die daartoe inclineren moeten zich met vrachtvrije brieven adresseren bij een opgegeven boekhandelaar.

Deze boekhandelaar zendt de ingekomen brieven aan hem, die de advertentie heeft doen plaatsen. Hij, bij wien de voordeelige betrekking open is, wenscht onbekend te blijven; daarom heeft hij aan eenen commissionair het onderzoek in dezen opgedragen. Deze commissionair, dat is hij die de advertentie heeft doen plaatsen, opent alle brieven en schrijft aan de opgekomen sollicitanten gelijktijdig brieven, bevattende slechts gedeeltelijke, doch vooral niet ongunstige inlichtingen, omtrent de openzijnde betrekking, met kennisgeving, dat hij hun bijzonder belang zal voorstaan, wanneer zij namelijk, vooreerst met die inlichtingen, waarbij hij zich weerhouden gevoelt iets meer te voegen, tevreden en genegen zijn, om eene kleine som (*f* 1-″ of iets meer of minder) ter goedmaking der kosten FRANCO over te zenden: met kennisgeving tevens, dat hij hoopt later voor den sollicitant gelegenheid te openen om persoonlijk of schriftelijk met dengene, wien het eigenlijk aangaat, te handelen.

Bij het ontvangen van dit gunstig berigt offert men gaarne eene kleinigheid op, en terwijl er, helaas! zoo velen zijn, die wenschen hunne omstandigheden te verbeteren en dus eene zoo voordeelige aanbieding gretig aangrijpen, ontvangt de commissionair eene niet onbeduidende som ter voldoening zijner advertentiekosten en van de moeite zijner correspondentie

De betrekking, die men ambitioneerde, heeft òf nooit bestaan, òf, — mogt er nog een antwoord van den commissionair volgen, — dan is zij vervuld door een ander; door wien kan men natuurlijk nooit te weten komen.

Wij zijn in de gelegenheid geweest twee brieven van eene dusdanige industrie uit UTRECHT onder de oogen te hebben. *Overijssel.*

—

De stoom en de electriciteit hebben aanmerkelijk bijgedragen tot het bespoedigen der tijdingen. Men zal het eerste resultaat van het ontschepen der geällieerden in de Krim acht dagen later kennen, en de berigten zullen onmiddelijk verspreid worden door de minste dorpen van het beschaafde Europa. (De ondervinding heeft thans geleerd, dat dit in *vier* dagen geschied is.) Voor vijftig jaren had men slechts na tien weken de berigten uit de Zwarte zee; die uit Engelsch Indië waren altijd vier of vijf maanden oud. Wat de tijdingen uit Londen betreft, men had die slechts na een tijdverloop van vier, zes en somtijds acht dagen. Het is aardig, de dagbladen van dien tijd in dit opzigt te raadplegen. Vóór het ontstaan der dagbladen (dat uit het midden der zeventiende eeuw dagteekent) werd het geduld der berigtgevers van nieuws op zware proeven gesteld. Geheele maanden moesten zij wachten op een eenigzins in bijzonderheden tredend verhaal der belangrijkste gebeurtenissen, op den afstand van eenige honderden uren voorgevallen. De overwinning van Lepante was te Brussel eerst veertig dagen daarna bekend. Onze voorvaderen vernamen eerst met zekerheid aan het einde van het jaar 1494, dat *Colombus* Amerika in September 1492 had ontdekt. Ten tijde der kruistogten was het nog erger. De groote gebeurtenis van de inneming van Jeruzalem door *Godfried van Bouillon* werd in Belgie eerst vier maanden later aangekondigd en menig kruisvaarder moest zelf het verhaal van zijne feiten in Syrië brengen. Koningrijken ontstonden en verdwenen in Azië, zonder dat het Europesche publiek er kennis van had. Ten slotte; de berigten van het uiterste der Zwarte zee komen thans in minder dan twee weken tot ons. Voor eene halve eeuw zouden er zes weken en vóór het vestigen der openbare posterijen zouden er tien maanden toe noodig zijn geweest. Laat ons opmerken, dat de beschaving in dit opzigt nog haar laatste woord niet gezegd heeft. Engeland is thans met het meest groote werk bezig, dat het menschelijk genie ooit heeft durven bevatten. Het vestigt een electrischen telegraaf tusschen Calcutta en Londen, om in eenige minuten de nieuwstijdingen van het Indische Oosten te ontvangen. Wanneer die telegraaf verlengd wordt door China heen naar Japan, de Stille zee, de Sandwichseilanden, Californië enz. zullen de kooplieden en dagbladschrijvers te Londen van uur tot uur berigt kunnen erlangen van alles, wat op onzen aardbol in de nabijheid van den electrischen draad gebeurt. Deze vooruitzigten zijn zoo zeker, dat een Engelsch staatsman ons verklaarde, dat zij verwezenlijkt zouden worden voor 1860. *(Emancip.)*

Hoogeveen, 6 Oct. In de op den 3 dezer alhier gehoudene Raadsvergadering, waarbij afwezig waren de heeren *de Vries* en *de Jonge*, zijn na uitloting van twee aandeelen, no. 30 en 46, in de geldleening ten laste dezer gemeente, groot *f* 35000, behandeld: 1o een adres van eene commissie tot de bevordering van de uitvoering van eenen aan te leggen kunstweg van Meppel naar Hoogeveen; — 2o. een door H.H. Gedep. Staten van dit gewest ten fine van consideratien gezonden adres van den Deurwaarder *Van Loon*, houdende reclame tegen zijn aanslag in den hoofdelijken omslag; — 3o. het rapport, uitgebragt door de commissie, in wier handen is gesteld het adres van de broodbakkers in deze gemeente, verzoekende eenige voorziening daar te stellen in de zetting van het brood; — 4o. de vraag, of er in den grondslag voor het regelen der broodzetting, wat betreft het getal ponden brood uit een mud rogge te bakken, ook in het vervolg eenige verandering zal moeten gebragt worden; — 5o eene missive van de Plaatselijke Schoolcommissie, daarbij in substantie verzoekende de benoeming van een onderwijzer en eene subsidie van de gemeente voor eene in de kom der gemeente daar te stellen Bewaarschool.

Ten aanzien dezer punten is besloten: in het verzoek vermeld onder no. 1 niet te treden; — op het adres onder no. 2 te berigten, dat er geene termen bestaan, om het verzoek in te willigen; — op het adres omschreven onder no. 3 met het uitgebragte rapport dien aangaande zich te vereenigen: — de beslissing onder no. 4 te verdagen tot de maand November aanstaande — en het verzoek vermeld onder no. 5 te renvoijeren aan het Collegie van Burg. en Weth.

REGTSZAKEN.

Arrondissements-Regtbank te Assen.

4 *Oct. K. S.* te Assen, zonder beroep, wegens het toevoegen van scheldwoorden in het openbaar, *veroordeeld* tot *f* 10-„ boete; — *R. T.*, landbouwer te Dieverbrug, wegens het moedwillig toebrengen van slagen en stooten, *veroordeeld* tot 2 maanden gevangenisstraf en *f* 8-„ boete; — *J. S.*, arbeider te Hoogeveen, wegens het moedwillig toebrengen van slagen als niet wettig bewezen vrijgesproken.

6 *Oct. J. W.*, arbeider te Zwiggelte, wegens het moedwillig toebrengen van slagen, *veroordeeld* tot zes weken gevangenisstraf en *f* 8-„ boete; — *H. B.*, arbeider te Gieterveen, wegens het moedwillig toebrengen van slagen *veroordeeld* tot 2 maanden gevangenisstraf en *f* 8-„ boete; — *J. S.*, landbouwer te Uffelte, wegens overtreding der wet op het personeel, als niet wettig bewezen, vrijgesproken.

Correspondentie.

Het stuk over den straatweg in Peize en den kunstweg van daar naar Groningen *in een volgend no. — Het stuk over het godsdienstig onderwijs bij de Israelieten te* Coevorden *zal geplaatst worden, doch wij wenschen de inzenders vooraf te vragen, of zij wel op de misschien voor hen nadeelige gevolgen van zoodanige plaatsing zijn bedacht geweest. — Het stuk uit* Hardenberg *over twee Israelieten, die gallig schapenvleesch verkoopen, is, zoo als het daar ligt, moeijelijk te begrijpen voor degenen, die met de daarin niet vermelde omstandigheden niet bekend zijn. — X. vraagt, waaraan het is toe te schrijven, dat het tweede trekschuitenveer tusschen Assen en Meppel nog niet in werking is.*

ADVERTENTIEN.

Voorspoedig bevallen van een Zoon G. GRATAMA—GRATAMA.

EINDHOVEN, 30 September 1854.

Eenige kennisgeving.

Bevallen van een Zoon A. SICKENS, geliefde Echtgenoote van

H. DE WAL.

SMILDE, 2 October 1854.

Heden beviel voorspoedig van een welgeschapen Zoon HENDERIKA LUSSINGH WIGCHERING, geliefde Echtgenoot van

J. MEURSING.

NIEUW-BUINEN, 3 October 1854.

Heden overleed, tot onze groote droefheid, een onzer lievelingen WILLEM PIETER CORNELIS, in den ouderdom van ruim 12 jaren.

NIEUWEROORD, boven HOOGEVEEN,
30 Sept. 1854.

J. C. RAHDER.
W. P. C. RAHDER,
VAN VOORTHUIJSEN.

Eenige kennisgeving.

GEWONE VERGADERING MET DAMES

van 'T DEPARTEMENT *ASSEN* der MAATSCHAPPIJ: *tot Nut van 't Algemeen*, op WOENSDAG, den 11 October 1854, des avonds te zeven uren. Spreker de Heer Dr. M. J. NOORDEWIER. Bijdrage door den Heer H. C. W. JANSON.

Het Lid Secretaris,
A. T. HOSTEIJN.

Door H. NIJHOF te *Benneveld*, onder *Zweeloo*, zijn

VERMIST:

Vier anderhalfjarige VAARSBEESTEN,

eene ZWART-BLAARDE, het eene oog geheel in 't zwart; eene WIT-BONTE met een' bles voor den kop; eene ZWART-BONTE en eene VAALBONTE. Die van het verblijf dezer DIEREN bepaalde aanwijzing kan doen, zal eene GOEDE BELOONING ontvangen.

DE LANDEIGENAREN

te ANNEN

brengen door dezen ter kennis, dat zij hun **JAGTVELD**, gedurende het

JAGTSAIZOEN 1854, tegen betaling van **f 2,50** OPENSTELLEN, of **per dag 25 cents**, waarvoor PERMISSIE is te bekomen bij W. TAKENS te *Annen*; alle vroegere AUTORISATIEN tot dat einde verleend, worden van heden INGETROKKEN.

ANNEN den 6 October 1854.

S. HAMMING,
Volmagt.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van de Gemeente *Wildervank* herinneren bij deze de daarbij BELANGHEBBENDEN, dat op de **WILDERVANKSTER HERFSTMARKT**, invallende op

DINGSDAG DEN 10 OCTOBER E.K.,

GEEN RUNDVEE KAN WORDEN TOEGELATEN, waarvan de HOUDERS niet voorzien zijn van de GEWONE GEZONDHEIDSBEWIJZEN, of, voor zooveel het VEE uit de Provincie *Drenthe* betreft, van de VERGUNNING, afgegeven door den Heer COMMISSARIS DES KONINGS in de Provincie *Groningen*.

WILDERVANK den 5 October 1854.

Burgemeester en Wethouders,
H. J. ENGELKENS.
De Secretaris,
H. A. VEENHOVEN.

GROOTE

VEEVERKOOPING,

ten verzoeke en ten huize van B. H. HOMMES, Koopman te *Vlagtwedde*, op **DINGSDAG den 24 October 1854**, van:

50 PAARDEN, 200 stuks HOORNVEE en 200 VARKENS.

TE HOOGEVEEN, IN DE PROVINCIE DRENTHE, wordt, ten gevolge van Sterfgeval,

TE KOOP

aangeboden: Eene **nette APOTHEEK**, met al hetgeen tot een goed ingerigt **CHEMISCH LABORATORIUM** behoort, hetwelk gedurende ruim 40 jaren een bestaan heeft opgeleverd, hetzij **afzonderlijk** of des verkiezende met een **hecht welbetimmerd HUIS**, bevattende *zes* zoo groote als kleine KAMERS, KEUKEN, KELDERS, LABORATORIUM of STOOKHUIS, SCHUUR en verdere GEMAKKEN, alsmede eene groote daar achter gelegene **TUIN**, allergunstigst gelegen in de Kom der gemeente *Hoogeveen*.

Door den overledene is tevens gedurende verscheidene jaren met succes in dit HUIS **WIJNHANDEL** gedreven.

Nadere informatiën te bekomen in PERSOON of door *gefrankeerde* BRIEVEN bij de Weduwe J. WITSENBORG te *Hoogeveen*.

Ten overstaan van Mr. A. HOMAN, Notaris te *Vries*, zullen, op **ZATURDAG den 28 October 1854, des voordemiddags te 10 uur te** beginnen, te *Tijnaarloo*, gemeente *Vries*, ten huize van EITE VEENDIJK,

PUBLIEK WORDEN VERKOCHT:

Eene **BOERENBEHUIZINGE**, bijbehoorenden **HOFGROND**, onderscheidene Perceelen **BOUW-, HOOI- en WEIDELANDEN**, alles staande en gelegen te *Tijnaarlo* voormeld, en **WAARDEEL** in de ONVERDEELD geblevene MARKTE aldaar, alsmede

DIVERSE PERCEELEN

HEIDE, GROEN en VEEN, onder *Tijnaarlo* voor een zeer groot gedeelte gelegen in de nabijheid van het aan te leggen Kanaal van *Assen* naar *Groningen*, toebehoorende aan ALBERT KREMER te *Grollo* en CONS.

A. HOMAN.

BURGERLIJKE STAND.

ASSEN, 31 Sept.—6 Oct. *Bev.* N. G. Ugen, geb. Tromp, van z.; J. H. Pots, geb. Everts, van d.; H. Kuik, geb. Roelink, van d.; A. Sormani, geb. Warries, van d.; H. Prijs, geb. Scholten, van 2 z. — *Overl.* E. J. Vos, manl. gesl., 4 m.; B. Berkenbosch, vrl. gesl., 7 d.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 6 Oct.

Tarwe, Jarige	70 N.pd.	*f* 00.00	Boekweit, zand 65	N.pd. *f*	6.60
„ N. Oml.	70 „	„ 11.85	„ „ 66	„ „	0.00
dito.	72 „	„ 12.40	„ veen 64	„ „	6.20
„ „ Old.	70 „	„ 11.55	„ „ 66	„ „	6.60
„ „ „	72 „	„ 12.10	Paardeboonen.. *f*	6.75	à 7.75
Rogge, N. Inl.	66 „	„ 8.45	Groene Erwten. „	8.00	à 11.00
„ „ „	68 „	„ 8.85	Graauwe „ „	9.00	à 11.00
„ „ „	70 „	„ 9.25	Koolzaad ... *f*	12.30	à 13.60
Haver. N. dikke	40 „	„ 3.70	Gort, grove . „	9.50	à 10.25
„ „	48 „	„ 4.50	Gort, parel , „	12.25	à 14.00
„ Voer	36 „	„ 3.20	Olie, raap per vat	40.00	à 41.00
„ „	40 „	„ 3.60	Raapkoeken......		à 00.00
„ Zwarte	36 „	„ 3.10	Lijnkoeken	00.00	à 00.00
„ „	40 „	„ 3.50	Boter ¼ ton....	00.00	à 00.00
Garst, N. wint.	54 „	„ 5.35	Boter ⅛ „		à 00.00
„ „ „	56 „	„ 5.65			
„ „ zomer	58 „	„ 0.00			
„ „ knob.	60 „	„ 5.90			

Heden weinig aanvoer van alle artikelen. Granen door benoodigden zijn hier en daar in sommige soorten iets hoogere prijzen besteed. — Gort niet beter. — Zaden stil.

ASSEN, 5 Oct. Rogge *f* 8,75, *f* 8,50, *f* 8,25. Boekweit *f* 7,00, 6,50, *f* 6.25. Boter 85 a 00 ct. het N. ℔. Aardappelen *f* 1,75, *f* 1,50, *f* 1,25. Prijs van het Roggebrood *f* 0,66 de 6 N. ℔.

HOOGEVEEN, 3 Oct. Rogge *f* 8,45. Boekweit *f* 7,12⁵. Haver *f* 3,82⁵; Honig per pond *f* „.00; Boter het N. pd. *f* 0,82⁵. Zetting *f* 0,62.

COEVORDEN, 2 Oct. Rogge *f* 8,00. Boekweit *f* 7,00. Boter p. N. ℔ 70 ct. Zetting *f* 0,00.

MEPPEL, 5 Oct. Rogge *f* 8,00 a *f* 9,00. Boekweit *f* 7,00 a *f* 8,00 Boter 1½ N. pd. *f* 1,30 a *f* 1,50. Boter per ⅛ vat *f* 18,00 a *f* 19,00.

AMSTERDAM, 4 Oct. TARWE. Nieuwe Poolsche iets lager, andere soorten als voren; 127, 129 ℔ oude bonte Poolsche *f* 450, 465; 128 ℔ dito *f* 450, 128 ℔ nieuwe bonte dito *f* 445; 125 ℔ dito *f* 425; 130, 133 ℔ Rostocker *f* 422, 435; 132 ℔ oude dito *f* 425; 132 ℔ Pommer *f* 425. — ROGGE bij partijen iets hooger; 119 ℔ Pruissische *f* 278; 127 ℔ Anclammer *f* 300; 124 ℔ Deensche *f* 282; 117 ℔ Zweedsche *f* 266; 119, 120 ℔ nieuwe Archangel *f* 263, 266. — GARST als voren; 113 ℔ Deensche *f* 210. — HAVER zonder handel. — BOEKWEIT in een doen; [illegible] — ERWTEN schaars en tot hoogere prijzen gezocht, Deensche Graauwe van voldoende kwaliteit en kook bragten *f* 10 a 10½ per mud op. Groene en Witte niet aan. — KOOLZAAD onveranderd; Elbinger Röbs £ 60½; op 9 v. Olie in Nov. £ 72½. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAPOLIE vast; op 6w. *f* 44¼; Vliegend *f* 43; 1o. Nov. *f* 42¼; Dec. *f* 42; Mei *f* 40¾, 41. — LIJNOLIE dadelijk onveranderd; op termijn niet williger; op 6w. *f* 40¼; Vliegend *f* 39; 1o. Nov., Dec. en Voorjaar *f* 38. — HENNEPOLIE op 6w. *f* 43¾; Vliegend *f* 42½. — RAAPKOEKEN per 1040 stuks *f* 75 a 80. — LIJNKOEKEN per 104 stuks *f* 11½ a 14½. — MOUTWIJN *f* 22 per vat contant met veel vraag. — JENEVER 100 % Amst. proef *f* 26½ a 27 per vat contant.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 5 Oct. 1854.

			GEBLEVEN.
Nederl. W. S.	2½	pct.	60¾
„ „	3	„	72⁷⁄₁₆
„ „	4	„	91⅛
Amort. Synd.	3½	„	
Handelm.	4½	„	123¼
O. I. Leening	4	„	
Aand. Holl. Spoorw.			
Aand. Rijn Sp.	4½	„	
Haarl. Meer	5	„	
Rusl. Ob. Hope	5	„	99⅜
Dito 1828/29	5	„	99¾
Cert. 1831/33	5	„	
Dito 1840	4	„	74
Dito Stieglitz	4	„	73
Ins. in Assign.	6	„	
Cert. van dito	[illegible]	„	[illegible]

			GEBLEVEN.
Polen. Oblig.	4	pct.	66¼
Spanje. Oblig.	1	„	18³⁄₁₆
Obligatien	3	„	
Binnenl.	3	„	32⅝
Amortisable			4¼
Bewijz. Coup.			5⅛
Oostenrijk,			
Oblig. Goll	5	„	
„ „	4	„	
„ Metal.	5	„	70⅛
„ „ N.	5	„	79
„ „	2½	„	[illegible]
Belgie, Cert.	2½	„	
Rothschild	2½	„	
[illegible] Oblig.	3	„	36⅝
„	4		
Amerika Bank-Act.			3⅝

Merkwaardige electrieke verschijnselen bij paarden, die met boekweit gevoederd worden.

Op plaatsen, alwaar de boekweit-bouw sterk gedreven wordt, wordt deze vrucht, als zij zich op een' lagen prijs bevindt, dikwijls in plaats van haver aan de paarden gegeven, die daarbij sterk groeijen en zich wel bevinden, doch bij warm weder zeer spoedig en sterk zweeten. Bijzonder opmerkelijk is de sterke electriciteit dezer dieren bij het roskammen of borstelen, wanneer zij met boekweit gevoederd worden; en nog te meer, daar dit verschijnsel bij zwarte of zeer donkere paarden bemerkt wordt, en men bij ligt gekleurde geen onderscheid door 't voeder ontdekt. Vreesachtige knechten, die van dit verschijnsel onkundig zijn, hebben meermalen de vlugt genomen, wanneer hun in een' donkeren stal van onder de roskam stralen vuur tegenstroomden. Het sterkst is dit verschijnsel, wanneer men met de bloote drooge hand, na de roskam, de streken tegen de haren op herhaalt, en men moet het zelf gezien hebben om te gelooven, hoe sterk en menigvuldig dan de electrieke vonken hervoort springen.

De sterkte der electriciteit is blijkbaar hier afhankelijk van het voeder en de kleur der paarden, zoodat door de boekweit in 't ligchaam der paarden, en misschien ook van andere dieren, een' zekeren toestand voortgebragt wordt, die de opwekking der electriciteit bevordert, terwijl de ontlading daarvan meer door de zwarte, dan door de ligter gekleurde haren begunstigd wordt. 't Is mogelijk, dat de uitwaseming hier als eene afleiding der electrieke stof werkt, en alzoo deze verschijnselen voortbrengt. Men weet ten minste met zekerheid, dat damp en wasem eene grootere hoeveelheid electriciteit met zich voeren, dan er in den druipbaren staat bij aanwezig was. Daar nu de zonnestralen op zwarte ligchamen sterker werken dan op witte, en dus ook op zwarte en donker-kleurige dieren eene sterkere uitwaseming te weeg brengen, zoo moet ook bij dezen eene grootere hoeveelheid electriciteit afgevoerd worden, zoo als dan onder beweging in de vrije lucht en in den zonneschijn onmerkbaar zal plaats hebben.

Steenw. Ct.

—

In het quartier du Temple te Parijs woont eene jonge vrouw, die, hoewel zij doofstom was, toch huwde, en een jaar later van eene dochter beviel.

In de vorige week speelde dit kind in de wieg, verloor het evenwigt en viel op den grond.

De moeder, die zich in eene aangrenzende kamer bevond, ijlde naar haar kind, uitte een hartverscheurende kreet en riep: *Ma fille!*

De schrik had haar het spraakvermogen doen krijgen, hoewel zij doofstom geboren was.

Sedert dit geval spreekt zij, hoewel onvolkomen, en is ook de doofheid verminderd. Zoo heeft zij oogenblikkelijk na het gebeurde duidelijk gezegd: *Je veux boire au suc*, d. i., *je veux boire de l'eau sucrée.*

Iets dergelijks gebeurde in 1823 met een meisje, dat door een bulhond gebeten werd.

—

In een koffijhuis, waar eenige *habitués* bij den kastelein geklaagd hadden, dat sommige menschen zoo verschrikkelijk lang de couranten lazen, werd de volgende waarschuwing aangeplakt: „De heeren die leeren spellen, worden verzocht, de couranten van den vorigen dag te nemen."

—

De Californische grondeigenaars, die er niet meê gediend zijn, dat de menschen tegenwoordig zoo naar Australië heenstroomen, hebben, om hen daarvan af te brengen, de volgende aardigheid verzonnen. Zij maken namelijk bekend, dat zich bij de Sacramento eene maatschappij van physico-chemici gevormd heeft, met het doel, om door middel van in den grond geplaatste volta'sche zuilen en electrische draden, het goud uit den grond te halen, even als zulks in de galvano-plastiek geschiedt. Verbazende massa's goud worden aan den eenen pool der zuil opeengehoopt, zoodat er weldra niets meer in den grond zal terugblijven. — De liefhebbers van het goudgraven moeten zich dus maar haasten.

—

Te Albany, in de Vereenigde Staten, stierf voor eenige weken een man, die nooit anders gedaan had dan zandkruijen. Voor zijn dood riep hij zijn vriend en zeide: „Ik heb geen vriend ter wereld behalve u, en u geef ik al wat ik heb. Slechts een ding pijnigt mijn gemoed, en dat is, dat ik in de laatste vijf jaren, ... dat de kruidenier, dertig wagenvrachten zand verkocht heb!" „Maar," zei zijn vriend, „waarom zou u dit spijten?" „Ach," zei de stervende, wiens stem zwakker werd, „als ik er aan denk, hoe hij zijne klanten gevild heeft, door dat zand tegen zes stuivers per pond te verkoopen, dat slechts —" De volzin werd niet geëindigd.

GEDRUKT BIJ GRATAMA TE ASSEN.

Het bij de Tweede Kamer ingediende Ontwerp van wet op het lager en middelbaar onderwijs luidt als volgt:

Wij WILLEM III, ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat art. 194 der Grondwet voorschrijft, dat de inrigting van het openbaar onderwijs, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet wordt geregeld; dat er overal in het Rijk van overheidswege voldoend lager onderwijs wordt gegeven, en dat het geven van onderwijs vrij is, behoudens het toezigt der overheid; en bovendien, voor zooveel het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen;

dat het noodzakelijk is, in afwachting der regeling van het hooger onderwijs, aan die bepalingen, voor zooveel het lager en middelbaar onderwijs betreft, gevolg te geven.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Het lager en het middelbaar onderwijs strekken tot algemeene ontwikkeling en vorming. Het lager onderwijs omvat het lezen, schrijven en rekenen, de nederlandsche taal, de beginselen der aardrijkskunde, der geschiedenis en der natuurkunde, het zingen, de vormleer en het regtlijnig teekenen.

Het middelbaar onderwijs omvat dezelfde vakken als het lager, doch verder voortgezet, en daarenboven de beginselen der stel- en meetkunde en der levende talen, benevens de gymnastiek.

Art. 2. Het lager en het middelbaar onderwijs worden gegeven in scholen en in de woningen der ingezetenen.

Het eerste is school- het laatste huisonderwijs.

Art. 3. De scholen worden onderscheiden in openbare en in bijzondere.

De scholen van overheidswege opgerigt en onderhouden zijn openbare, alle overigen zijn bijzondere scholen.

Art. 4. De openbare scholen zijn ingerigt voor kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden.

De onderwijzers in deze scholen onthouden zich van iets te onderwijzen, te doen of te laten, kwetsend voor de godsdienstige begrippen van eenigerlei gezindheid.

Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkelijke genootschappen. Hiertoe zijn de gebouwen voor het openbaar, lager en middelbaar onderwijs, buiten de schooluren, voor de leerlingen der school beschikbaar.

Waar de plaatselijke omstandigheden het toelaten, mogen afzonderlijke openbare scholen worden ingerigt voor kinderen van dezelfde gezindheid.

Art. 5. In elke gemeente boven de 500 zielen wordt lager onderwijs gegeven in een voldoend getal openbare scholen.

De gemeenteraad bepaalt dat getal, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Deze bevelen vermeerdering zoo zij het getal, in verhouding tot de bevolking en behoefte der gemeente, ongenoegzaam achten.

Indien het getal dan nog aan het schooltoezigt ongenoegzaam voorkomt, kan vermeerdering door Ons worden bevolen.

Gemeenten beneden de 500 zielen vereenigen zich onderling tot het oprigten van openbare scholen voor lager onderwijs, of verstaan zich dienaangaande met eene naburige gemeente.

Het staat vrij bij het lager onderwijs in de daarvoor bestemde scholen in meerderen of minderen omvang middelbaar onderwijs te doen geven, alsmede afzonderlijke scholen voor middelbaar onderwijs op te rigten.

Art. 6. Elke gemeente voorziet in al de kosten van haar openbaar lager en middelbaar onderwijs.

Hiertoe kan een schoolgeld geheven worden, door den gemeenteraad, met inachtneming van artt. 232—236 en 254 der gemeentewet, vast te stellen en overeenkomstig artt. 257—262 dier wet in te vorderen.

Bedeelden en zij, die, schoon niet bedeeld, onvermogend zijn schoolgeld te betalen, genieten kosteloos lager onderwijs.

Art. 7. Indien eene gemeente door Ons, na Gedeputeerde Staten te hebben gehoord, verklaard wordt onvermogend te zijn al de kosten van haar openbaar onderwijs te dragen, wordt in hetgeen hare krachten te boven gaat door de provincie en het Rijk, elk voor de helft, voorzien.

Art. 8. Tot het geven van lager of middelbaar onderwijs in openbare scholen wordt vereischt het bezit:

a. eener akte van algemeene toelating;

b. van een getuigschrift van goed zedelijk gedrag, na behoorlijk onderzoek afgegeven door den schoolopziener der gemeente, waar de bezitter het laatst heeft gewoond.

Art. 9. De onderwijzers bij de openbare scholen worden benoemd, geschorst en ontslagen door den gemeenteraad.

Schorsing en ontslag geschieden niet dan na goedkeuring van den schoolopziener, ontslag op eigen verzoek uitgezonderd.

Is schorsing of ontslag naar inzien der plaatselijke schoolcommissie of van den schoolopziener noodig, en de gemeenteraad nalatig of weigerachtig daartoe over te gaan, dan kan dit door Ons geschieden.

Ontslag ter zake van een ergerlijk levensgedrag heeft het vervallen der akte van algemeene toelating ten gevolge.

Art. 10. Onder de benaming „onderwijzer" verstaat deze wet zoo mannelijke als vrouwelijke.

Art. 11. Tot het geven van lager of middelbaar onderwijs in bijzondere scholen of in de woningen der ingezetenen wordt vereischt het bezit:

a. eener akte van algemeene toelating;

b. van gelijk getuigschrift van goed en zedelijk gedrag als bij art. 8, lit. *b*, is vermeld;

c. van een bewijs dat beide deze stukken door burgemeester en wethouders der gemeente, waar het onderwijs zal gegeven worden, zijn gezien en in orde bevonden.

Het bezit der stukken is geen vereischte voor hen, die slechts aan kinderen van één gezin lager of middelbaar onderwijs geven.

Art. 12. De akte van algemeene toelating wordt verkregen door het afleggen van een kosteloos examen voor eene commissie, jaarlijks door Ons te benoemen, en zooveel mogelijk zamen te stellen uit schoolopzieners.

Art. 13. De akten van algemeene toelating gelden voor het geheele Rijk.

Zij vermelden den aard en den omvang van het onderwijs, dat de bezitter geregtigd is te geven.

De akten van algemeene toelating, waarvan gedurende de laatste zes jaren geen gebruik is gemaakt, zijn vervallen.

De akten van hen, die onderwijs geven in bijzondere scholen of in de woningen der ingezetenen, en zich aan een ergerlijk levensgedrag schuldig maken, kunnen op voordragt van burg. en weth. of van het schooltoezigt, door Ons vervallen worden verklaard.

Art. 14. De bevoegdheid tot het geven van lager of middelbaar onderwijs vervalt voor hem, die bij eindvonnis is veroordeeld:

a. wegens misdaad;

b. wegens diefstal, opligting, misbruik van vertrouwen of aantasting der zeden.

Art. 15. Die, zonder daartoe geregtigd te zijn, lager of middelbaar onderwijs geeft, wordt voor de eerste maal gestraft met eene boete van *f* 50; voor de tweede maal met eene boete van *f* 100 en gevangenisstraf van 14 dagen, te zamen of afzonderlijk; en vervolgens telkens met gevangenisstraf van eene maand tot een jaar.

Op hem, die buiten de grenzen zijner akte onderwijs geeft, is de helft dezer straffen van toepassing.

Deze bepalingen zijn niet van toepassing op hen, die uitsluitend onderwijs geven in het zingen, teekenen en gymnastiek.

Art. 16. Het toezigt der overheid op het lager en middelbaar onderwijs wordt uitgeoefend door:

a. een inspecteur;

b. schoolopzieners;

c. plaatselijke schoolcommissiën.

Art. 17. De inspecteur en de schoolopzieners worden door Ons benoemd.

Zij genieten uit 's Rijks kas eene jaarwedde en vergoeding voor reis- en verblijfkosten, beide door Ons te bepalen.

Art. 18. De inspecteur, de schoolopzieners en de leden der plaatselijke schoolcommissiën leggen, bij de aanvang hunner betrekking, voor de regtbank van het

arrondissement, waarin zij wonen, den eed of de belofte af, dat zij hunne betrekking naar behooren en getrouw zullen waarnemen.

Art. 19. Zij zijn bevoegd van hunne ambtsverrigtingen relaas, en van de overtredingen dezer wet en der verdere verordeningen op het lager en middelbaar onderwijs proces-verbaal op te maken.

Art. 20. De plaatselijke schoolcommissiën worden door den gemeenteraad benoemd.

Zij bestaan zooveel mogelijk voor een vijfde deel uit werkende of rustende onderwijzers van scholen voor lager of voor middelbaar onderwijs.

Het lidmaatschap dezer commissiën is vereenigbaar met dat van den gemeenteraad.

Art. 21. Alle instellingen, waar lager of middelbaar onderwijs gegeven wordt, zoo openbare als bijzondere, zijn steeds toegankelijk voor de personen, belast met het toezigt op het onderwijs.

De onderwijzers zijn gehouden dezen de verlangde inlichtingen te geven omtrent hunne school en hun onderwijs.

Weigering in een dezer gevallen wordt gestraft met eene boete van *f* 25 of gevangenisstraf van drie dagen, en, bij herhaling, telkens met beide die straffen te zamen.

Art. 22. Bij elke veroordeeling tot boete, wordt tevens door den regter bepaald, dat de veroordeelde, indien hij niet binnen eene maand, na daartoe bij deurwaarders-exploict te zijn aangemaand, aan den inhoud van het vonnis heeft voldaan, door gevangenzetting daartoe zal worden genoodzaakt.

De duur dezer gevangenzetting is tot verhaal eener boete van *f* 25 drie, van *f* 50 zeven en van *f* 100 veertien dagen.

De geheele voldoening aan den inhoud van het vonnis ontslaat van het verder ondergaan der gevangenzetting.

Art. 23. De voorschriften, vereischt ter uitvoering dezer wet, worden door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur vastgesteld.

Art. 24. De bestaande verordeningen op het lager en middelbaar onderwijs zijn afgeschaft.

Art. 25. De akten van algemeene toelating, vóór het in werking komen dezer wet verkregen, blijven in het algemeen van kracht, doch vervallen voor hen, die daarna aan het hoofd eener openbare of bijzondere school wenschen te staan.

Art. 26. Deze wet komt in werking op het nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

De Memorie van toelichting bevat o. a. het volgende:

Een punt is er, dat van algemeenen aard, niet wel bij een der artikelen ter sprake zou kunnen worden gebragt, de zienswijze namelijk der Regering ten aanzien der regeling van het openbaar onderwijs tegenover de vrijheid van onderwijs door de Grondwet gewaarborgd. Die zienswijze zij alzoo hier in groote trekken vermeld.

Wordt van den eenen kant met klem van redenen aangedrongen op de vermeerdering der bijzondere inrigtingen van lager onderwijs en worden daarvan voor het Vaderland en de Nederlandsche jeugd de beste uitkomsten verwacht, met niet minder warmte wordt van de andere zijde het gevoelen voorgestaan, dat het openbaar onderwijs, ter bevordering van kennis, geestontwikkeling en eendragt onder de burgers van denzelfden Staat, in de eerste en voorname plaats behoort in aanmerking te komen.

De vrijheid tot het geven van onderwijs, de bevoegdheid voor ouders en voogden, om de kinderen zoo te doen onderwijzen en opvoeden, als zij volgens hun geweten meenen verpligt te zijn, werden door de Grondwet van 1848 toegekend. Die regten, welke met zoo veel reden op den hoogsten prijs worden gesteld, zijn der Natie gewaarborgd, en de Regering vertrouwt, dat dit wets-ontwerp het bewijs zal leveren, dat die regten volkomen door haar zijn geëerbiedigd.

De Regering erkent, dat het bijzonder onderwijs, goed ingerigt, voordeelen aanbiedt, welke het openbaar onderwijs wegens zijne algemeene strekking mist; maar tevens is zij innig overtuigd, dat voor de hoogste belangen van volk en Staat niet zou zijn gezorgd, indien een wel geregeld openbaar onderwijs ontbrak en alles aan het bijzondere wierd overgelaten.

De Regering vereenigt zich dan ook niet met het gevoelen van hen, die meenen, dat de pogingen, die, om welke reden dan ook, worden aangewend tot het oprigten van bijzondere scholen, moeten worden belemmerd of tegengegaan, of die het openbaar onderwijs in de handen der Regering als een middel willen hebben beschouwd, om het bijzonder onderwijs hier of daar te bemoeijelijken en zoo doende de vrijheid, door de Grondwet gewaarborgd, te bekorten. Ontdekt zij, dat goede bijzondere scholen, zooals er reeds vele zijn, worden opgerigt of uitgebreid, zij juicht het toe en zij wenscht niet het bestaan daarvan in gevaar te brengen door de krachtige hulpmiddelen, waarover kan worden beschikt met betrekking tot het onderwijs van overheidswege gegeven.

Maar wat zij wenscht en wat zij, al ware het niet door de Grondwet voorgeschreven, als haren duren pligt beschouwt, is te zorgen, dat overal en voor ieder, zoowel voor den gegoede als voor den minst vermogende, onverschillig tot welke godsdienstige gezindheid hij behoore, de gelegenheid worde geöpend tot het ontwikkelen der vermogens van verstand en hart, en tot het verkrijgen van die kundigheden, welke in eene beschaafde maatschappij voor ieder, van welken rang of stand hij moge wezen, onmisbaar zijn.

En verder:

Nog valt op te merken, dat de Regering het raadzaam heeft geacht in dit wets-ontwerp slechts datgene op te nemen, wat geacht kan worden meer bepaald tot de taak van den Wetgever te behooren, het overige voor reglementen, hetzij algemeene, provinciale of plaatselijke, overlatende. Het onderwerp in zijnen geheelen omvang bij wet te willen regelen, zou, daargelaten de uitgebreidheid, die deze dan zou verkrijgen, twee bezwaren van overwegenden aard doen ontstaan, dat namelijk de wetgever geroepen zou worden, een oordeel uit te spreken over menig punt van zuiver paedagogischen aard, en dat verbeteringen, waarvan de ondervinding de wenschelijkheid mogt aantoonen, niet mogelijk zouden zijn zonder wijziging der wet zelve, waartoe niet zal worden overgegaan. Bij het vaststellen der verordeningen op het lager onderwijs in 1806 is ook slechts hetgeen van wettelijken aard was bij wet, wat daarentegen van reglementairen aard was bij reglement geregeld, en het nut van dezen maatregel is herhaaldelijk gebleken. Het scheen dus wenschelijk, dit voorbeeld thans te volgen.

En eindelijk ten aanzien van art. 4:

Art. 4. Art. 194 der Grondwet zegt: „De inrigting van het openbaar onderwijs wordt geregeld *met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen.*"

Wordt het openbaar lager onderwijs zoo ingerigt, dat in de scholen, waar kinderen van verschillende gezindheden zijn vereenigd, bij het aanwezig zijn van eene algemeene godsdienstige strekking, alles wat de godsdienstige begrippen kan kwetsen, worde geweerd, en tevens dagelijks, op vastgestelde tijdstippen, aan de kinderen der verschillende gezindheden afzonderlijk onderwijs in de godsdienst worde gegeven, dan zal, naar de innige overtuiging der Regering, voldaan zijn aan de voorschriften der Grondwet en tevens voor de hoogere belangen van volk en Staat behoorlijk zijn gezorgd.

Reeds is te kennen gegeven, dat de Regering van oordeel is, dat de openbare scholen in den regel moeten zijn ingerigt voor kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden. Van vele zijden is echter de wensch te kennen gegeven, dat, waar de plaatselijke omstandigheden het toelaten, de openbare school worde ingerigt in verband met de verschillende godsdienstige gezindheden, zoodanig namelijk, dat de kinderen, tot dezelfde godsdienstige gezindheden behoorende, bij elkander worden vereenigd en onderwijs genieten van onderwijzers dier gezindheid.

Wel gelooft de Regering, dat deze facultative splitsing in de toepassing moeijelijkheden zal ontmoeten en slechts in weinige plaatsen zal kunnen tot stand komen; maar zij heeft geene reden gevonden, noch met het oog op de Grondwet, noch op de belangen van het onderwijs, waarom zoodanige splitsing door de wet zou moeten worden verboden.

Worden er gemeenten gevonden, waar de godsdienstige verhouding der gezindheden het toelaat, dat de kinderen in afzonderlijke openbare scholen worden opgenomen en de bevolking het verlangt, dan wil de Regering ook in dat geval de meest mogelijke vrijheid geven en aan de gemeentebesturen de bevoegdheid niet ontzeggen, om tot dergelijke splitsing te besluiten.

GEDRUKT BIJ **GRATAMA** TE ASSEN.